

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**RESFEBE ETKİNLİKLERİNİN 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİLGİLER DERSİNDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNE
ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATİH KURUOĞLU

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET KAAAN DEMİR**

ÇANAKKALE-2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**RESFEBE ETKİNLİKLERİNİN 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİLGİLER DERSİNDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNE
ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih Kuruoğlu

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

Çanakkale – 2023

T.C
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Fatih KURUOĞLU tarafından Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR yönetiminde hazırlanan ve **14/08/2023** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR
(Danışman)

Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN

Prof. Dr. Gürbüz OCAK

İmza

.....

.....

.....

Tez No : 10562797

Tez Savunma Tarihi : 14/08/2023

Prof. Dr. Ahmet Evren ERGİNAL
Enstitü Müdürü

..../..../2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Fatih KURUOĞLU

14/08/2023

TEŞEKKÜR

Tezimin baŐlangıcından sonuna kadar her aşamasında benimle bilgilerini ve deneyimlerini paylaŐan, her konuda destek olan ve yol gÖsteren değerli danışman hocam Prof. Dr. Mehmet Kaan Demir'e teşekkür ediyorum.

Yüksek lisansa baŐlamam konusunda, ders aşamasında ve tez yazım aŐamalarının her birinde bana destek olan, ümitsizliğe kapıldığımda beni yüreklendiren sevgili eŐim Hanife Kuruoğlu'na ve can parçalarım oğullarıma teşekkür ediyorum.

Tezimin baŐlangıcından sonuna kadar baŐım her sıkıŐtıđında yanımda olan gerek ders aşaması gerekse tez yazım aşamasında her konuda yardımcı olan, fikir veren değerli arkadaşım Ercan Pehlivan'a teşekkür ediyorum.

Gerek lisans gerekse yüksek lisansta bilgileri ile yolumu aydınlatan değerli hocalarıma teŐekkürlerimi sunuyorum.

Fatih KURUOĞLU
Çanakkale, Ağustos 2023

ÖZET

RESFEBE ETKİNLİKLERİNİN 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatih KURUOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

14/08/2023, 67

Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisini araştırmak amacıyla yapılan bu araştırma doğrultusunda Çanakkale ili Biga ilçesinden bir ilkokuldan 4 tane 4. sınıfın seçimi 4 yıldan bu yana aynı öğretmenle eğitim görme durumuna göre yapılmıştır. Seçilen 4. sınıf öğrencilerine 8 ders saati, öğretmenlerine ise 2 ders saati boyunca araştırmacı tarafından resfebe eğitimi verilmiştir. Öğretmenlere işlenen konular ile ilgili olarak dersi işlenişi sırasında öğrencilerini daha sağlıklı gözlemlenmeleri açısından Sosyal Bilgiler dersinde Resfebe desteği sağlanmıştır. Öğrencilerle gerçekleştirilen bu deneysel süreç sonunda öğrencilere Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel Düşünme Ölçekleri, öğretmenlerine ise araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu uygulanarak resfebenin Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre öntest-sontest farkına bakıldığında resfebe eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerilerini ve eleştirel düşünme-değerlendirme becerilerini geliştirmiştir. Bununla birlikte eleştirel düşünmenin alt becerileri olan çıkarım yapma, yorumlama ve açıklama becerileri ile özdüzenleme becerilerinde öğrencilerde öntest-sontest farkına bakıldığında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Yapılan çalışmada kullanılan Eleştirel Düşünme Ölçeklerinin toplam puanları açısından öntest ve sontest sonuçları karşılaştırıldığında Resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde anlamlı düzeyde bir artış gerçekleştiği görülmüştür. Araştırmanın nitel boyutunda ise deneysel süreç sonunda sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşme bulgularına göre ise Resfebe eğitimi sonrası

4. sınıf öğrencilerinin yorumlama ve çıkarımda bulunma, ayrı ayrı değerlendirme ve çıkarım konusunda, özgün sonuçlar ortaya koyabilme, ayrıntıcı ve dikkatli olma, bağlantıları daha çabuk farketme ve farklı çıkarımlarda bulunma konularındaki becerileri ön plana çıkmaktadır. Aynı şekilde resfebe eğitimi öğrencilerin özgün yorumlar yapabilme, ayrıntılı düşünme, analiz yapma, sentez becerileri ve kendi yorumlarıyla ifade etme yetenekleri ön plana çıkmıştır. Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-açıklama becerilerinde uygulama sonrası bir değişiklik gerçekleşirse de sınıf öğretmenlerine göre bu öğrencilerin görsel metin yorumlayabilme, farklı yollarla açıklama, rahat açıklama yapabilme, muhakeme becerilerinin gelişmesi, bilgi ve fikirlerin üzerinde durma ve zihinsel üretimin artması becerilerinde iyileşme ön plana çıkmıştır. Yine bu öğrencilerin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerilerinde uygulama sonrası bir ilerleme gerçekleşirse de öğretmenlerin yanıtlarına göre uygulama süresinin artması durumunda olumlu sonuç olabileceği ve düşünce ve duygularını kontrol etme, eğlenerek öğrenme, mantıklı ve düzenli tepkiler verme ile düzenli ve kontrollü tepkiler verme konularındaki öğrenci becerilerinde gelişim ön plana çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Resfebe, Eleştirel Düşünme Becerileri, Sosyal Bilgiler.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE EFFECT OF RESFEBE ACTIVITIES ON THE CRITICAL THINKING SKILLS OF 4TH GRADE STUDENTS IN SOCIAL STUDIES COURSE

Fatih KURUOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Educational Science

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

14/08/2023, 67

In line with this tool, which was conducted to investigate the effect of Resfebe activities on the critical thinking skills of 4th grade students in the Social Studies course, a selection was made according to the choice of 3-4th graders of a primary school in Biga, Çanakkale, according to the status of having been educated with the same teacher for 4 years. Resfebe training was given to the selected 4th grade students for 8 hours and to the teachers for 2 hours by the researcher. During the Social Studies course, teachers were provided with resfebe support regarding the topics covered. At the end of the process, the critical thinking scale was applied to the students and the interview form prepared by the researcher was applied to the teachers, and the effect of resfebe on the students' critical thinking skills in the social studies course was investigated. According to the research findings, resfebe education improves the critical thinking-analysis skills of 4th grade students. Again, resfebe education improves the critical thinking-evaluation skills of 4th grade students. Although there is no change in the critical thinking-inference skills of 4th grade students in Resfebe education, these students' perceptions on interpretation and inference, separate evaluation and inference, being able to produce original results, being detailed and careful, recognizing connections more quickly and making different inferences. skills come to the fore. Likewise, resfebe education differentiates students' critical thinking-interpretation skills. At the table, students' ability to make original comments on this subject, increase in detailed thinking, synthesis skills to analyze and express with their own interpretations came to the fore. Although the critical thinking-explanation skills of the students who received resfebe

training did not change after the application, the skills of these students in interpreting visual texts, explaining in different ways, making easy explanations, developing their reasoning skills, dwelling on knowledge and ideas, and increasing mental production came to the fore. Again, although the critical thinking-self-regulation skills of these students did not progress after the application, the practice time would have increased according to the answers of the teachers, their skills in controlling their thoughts and emotions, learning with fun, giving logical and regular responses and giving regular and controlled responses came to the fore.

Key words: Resfebe, Critical Thinking Skills, Social studies

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
SİMGE VE KISALTMALAR.....	xi
TABLOLAR DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Problem Cümlesi	2
1.4. Alt Problemler	3
1.5. Araştırmanın Önemi	3
1.6. Varsayımlar (Sayılıtlar)	4
1.7. Sınırlılıklar.....	5
1.8. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Düşünme Nedir?	6
2.2. Üst Düzey Düşünme Becerileri	9
2.3. Eleştirel Düşünme Becerisi	11
2.4. Eleştirel Düşünme Alt Becerileri.....	18
Yorumlama (Interpretation)	18
Analiz (Analysis)	18
Değerlendirme (Evaluation).....	19
Çıkarım Yapma (Inference):.....	20
Açıklama (Explanation)	20

Öz Düzenleme (Self-Regulation).....	21
2.5. Sosyal Bilgiler Dersi.....	22
2.6. Resfebe Nedir?	25
2.7. Resfebenin Faydaları	26
2.8. Resfebenin Tarihi	27
2.9. Resfebe Nasıl Çözülür	28
Resfebede Harf, Nesne ve Rakamların Kullanımı	29
Resfebe Öğelerinin Duruşları	29
Resfebe Öğelerinin Özellikleri	29
Resfebede Renklerin Kullanımı	30
Resfebede Harf, Şekil, Sayı ve Resimlerin Birbiri Üzerinde Bulunması	31
Resfebede Dokuların Kullanımı	31
Resfebede Öğelerin Bölünmesi Parçalanması	32
Resfebede Düşünme ve Konuşma Balonlarının Kullanılması.....	32
Resfebede Öğelerin Konumu	33
Resfebede Nokta Ekleme ve Çıkarma	34
Resfebede Harf Ekleme ve Çıkarma.....	34
Resfebede Matematiksel İfadeler ve Noktalama İşaretlerinin Kullanımı	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/ MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	37
3.2. Çalışma Grubu.....	37
3.3. Veri Toplama Araçları.....	37
3.4. Verilerin Analizi	40
3.5. Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışmaları.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları.....	42
4.2. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları	42
4.3. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarım Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları.....	43

4.4. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları	44
4.5. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Açıklama Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları.....	45
4.6. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Öz Düzenleme Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları	45
4.7. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam Puanları Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları	46
4.8. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Analiz Yapabilmelerindeki Gelişmelere Ait Bulgular	47
4.9. Resbebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Değerlendirme Yapabilmelerine İlişkin Bulgular	48
4.10. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Çıkarımda Bulunmalarındaki Gelişmelere Ait Bulgular	49
4.11. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Verilen Farklı Durumları Yorumlayabilmelerindeki Gelişmelere Ait Bulgular	50
4.12. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Açıklama Yapabilmelerindeki Gelişmelere Ait Bulgular	51
4.13. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Öz Düzenleme Becerilerindeki Gelişmelere Ait Bulgular.....	52

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	54
5.2. Tartışma	55
5.3. Öneriler.....	57
KAYNAKÇA	60
EKLER	I
Ek-1: Etik Kurul İzni	I
Ek-2: İzin Yazısı.....	II
Ek-3: Görüşme Soruları.....	XIV
Ek-4: Deneysel Süreçte Sınıf Öğretmenlerince kullanılan Resfebe Örnekleri.....	XV
Ek-5: Deneysel Süreçte Öğrencilerce Hazırlanılan Resfebe Örnekleri.....	XVII
Ek-6: Deneysel işlem sürecine ait görüntüler.....	XIX

SİMGE VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TBT	Türk Beyin Takımı

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Delphi Projesi' nde Ortaya Çıkan Eleştirel Düşünme Becerileri.....	18
Tablo 2	4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu.....	427
Tablo3	4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-değerlendirme becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu	438
Tablo 4	4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-çıkarm becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu	439
Tablo 5	4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-yorumlama becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu	50
Tablo 6	4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-açıklama becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu	51
Tablo 7	4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu	52
Tablo 8	Sınıf öğrencilerinin beceri alanları toplam ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu.....	52

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1.	4.Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerilerindeki Gelişmeler	48
Şekil 2.	4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerilerindeki Gelişmeler.....	48
Şekil 3.	4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarım Becerilerindeki Gelişmeler...	50
Şekil 4.	4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerilerindeki Gelişmeler	51
Şekil 5.	4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Açıklama Becerilerindeki Gelişmeler	52
Şekil 6.	4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Öz düzenleme Becerilerindeki Gelişmeler	53

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Gelişen teknoloji ve bilgi çağında, her toplumun kendi kültürünü anlaması, koruması ve ileriye taşıyabilmesi için etkili vatandaşlara olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Etkili vatandaşlık, demokratik değerlere bağlılık üzerine kuruludur. Kişinin topluluğu, ülkesi, ulusu ve dünyası hakkındaki bilgileri kullanmak, çeşitli beceriler gerektirir. Sosyal bilgiler dersleri aracılığıyla bireylerin bilgi toplama, İşbirliği yapma, analiz etme, problem çözme ve karar verme becerileri geliştirilmektedir. Sosyal bilgiler dersleri, bilgili, becerikli ve demokratik bir nesil yetiştirmek, demokratik yaşamı korumak ve sürdürmek, bireylerin uluslararası topluma kazandırılması açısından son derece önemlidir (Polat ve Zafer, 2019).

Sosyal bilgiler dersi, eleştirel düşünme becerileri ve resfebe kavramları arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin tarih, coğrafya, ekonomi ve siyaset gibi farklı disiplinleri anlamalarını ve değerlendirmelerini sağlayan önemli bir müfredat alanıdır. Eleştirel düşünme becerileri, öğrencilerin bilgiyi sadece ezberlemek yerine, analiz etme, sentezleme, eleştirme ve yargılama gibi daha karmaşık ve derinlemesine düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bu beceriler, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri bilgileri daha etkili bir şekilde kavramalarını ve anlamlandırmalarını sağlar. Aynı zamanda, sosyal bilgiler dersi, öğrencilere farklı perspektifleri anlama ve değerlendirme becerisi kazandırarak, eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmelerine de katkı sağlar. Resfebe kavramı ise, öğrencilere bilgi edinme ve araştırma yapma sürecini öğretir. Araştırma yaparken doğru kaynakları kullanma, bilgileri çeşitli kaynaklardan toplama ve bu bilgileri değerlendirme becerisi, öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki öğrenmelerini pekiştirir ve daha derinlemesine anlamalarını sağlar. Resfebe, sosyal bilgiler dersindeki konuları daha zenginleştirir ve öğrencilerin bilgiye dayalı düşünme becerilerini geliştirmesi beklenir.

Yüzlerce yıldır öğrencilerin eğitim ortamlarında hedeflenen düzeye ulaşmaları için felsefeciler, eğitimciler, devlet yönetimleri çaba sarfetmektedir. Öğrenci ile öğretmen arasında ve maalesef büyük çoğunlukla dört duvardan oluşan sınıf ortamında gerçekleşen eğitsel faaliyetler aslında yazılı yönergeler ya da navigasyon olarak da günümüzde adlandırılabilir öğretim programlarıyla sağlanmaktadır. Bu programların işleniş esnasında da öğrenme öğretme etkinlikleri ön plana çıkmaktadır. Son yıllarda da özellikle

öğrencilerin düşünme becerilerinin nasıl geliştirilebileceği daha dikkat çeken bir amaç durumundadır. Bu geliştirme yollarından birisi olarak da akıl ve zeka oyunları görülmektedir.

Resfebe de bu oyunlara örnek olarak verilebilir. Bir zeka oyunu olan resfebe; kelime ve kelime gruplarının resim, sayı, şekil, sembol vb. yoluyla anlatılmasıdır. Resfebe öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini, olaylara farklı açılardan bakabilme ve karar verme gibi birçok becerisini geliştirmesi beklenen önemli bir zekâ oyunudur. Bu bağlamda resfebenin eğitim ortamında yaygın bir şekilde kullanımı verimli bir eğitim ortamı sağlayacaktır.

Bu açıdan da özellikle sosyal bilgiler dersinde resfebe etkinlikleri kullanmanın 4. sınıf çocuklarındaki eleştirel düşünme becerilerini nasıl etkilediği değerli bir problem alanıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Literatür taramasından hareketle araştırmanın hedefi; 4. sınıf öğrencilerine ve öğretmenlerine belirli süre Resfebe eğitimi verildikten sonra öğrencilerin eleştirel düşünme beceri düzeylerindeki değişikliği ortaya çıkarmak için öğrenciler, eleştirel düşünme ölçeklerinden; analiz, değerlendirme, yorumlama, çıkarım, öz değerlendirme ve açıklama ölçekleri ile test edilerek incelenmeye çalışılmıştır. Öğretmenler ile de görüşme yapılarak öğrencilerde eğitimler sonundaki değişimler araştırılmıştır. Araştırmanın amacı Resfebe eğitiminin 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerindeki değişimi ortaya çıkarmaktır.

1.3. Problem Cümlesi

Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisi nedir?

kendini geliştirmekte olan bireyler, hedef ve isteklerine ulaşırken çevreyi değerlendirme ve bununla birlikte çevre ile bütünlüşmeyi daha çabuk hayata geçirebilmektedirler. Algılama ve çevreyi değerlendirme bakış açısı çocuklar için daha değerli görülmektedir. Bir çocuğun yaşamında ilk beceri gelişimi tatmin, takdir görme ve başarı kıstaslarında gerçekleşmektedir. Çocukların sosyal çevreleri ile sağlam ilişkiler geliştirirken ve iyi işler başarırken bazı becerileri ve farklı bakış açılarını kazanmaları gerekmektedir. Bu bağlamda Resfebe oyununun çocukların becerileri üzerindeki etkileri yapılan çalışma ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda eğitim ortamında satranç, mangala, sudoku, reversi gibi birçok zekâ oyunundan yararlanılmaktadır. Bu zekâ oyunlarından birisi de resfebedir. Resfebe kelime ve kelime gruplarının resim, sayı, şekil, sembol vb. yoluyla anlatılmasıdır. Resfebede kelimeler anlatılırken nesnel olmak şartıyla matematiksel formüller, il plaka kodları, element sembolleri gibi birçok materyalden yararlanılabilir. Resfebe bu bağlamda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini, olaylara farklı açılardan bakabilme ve karar verme gibi birçok becerisini geliştirmesi beklenen önemli bir zekâ oyunudur.

Resfebe gibi akıl oyunlarının eğitimde kullanımının artması öğrencilerin birçok konuda gelişimini büyük ölçüde kolaylaştıracaktır. Milli Eğitim Bakanlığı, ilkokul öğrencilerinin gelişimsel özelliklerini dikkate alarak, öğretimi eğlence ile birleştiren bir öğretim süreci tasarlamayı ve sınıfta oyun ve zeka oyunları biçimini benimsemeyi önermektedir (MEB, 2017). Bu açıdan da literatürde son yıllarda artan bir ilgi olmakla birlikte sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerindeki resfebe etkinlikleri etkisi yeterince çalışılmadığından araştırılmaya değer bir konu durumundadır. Ayrıca bu araştırma sonrasında elde edilen sonuçlar bağlamında sınıf öğretmenlerinin derslerinde resfebe etkinlikleri kullanmaları beklenmektedir.

1.6. Varsayımlar (Sayıtlar)

- Araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Ölçeklerine içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yöneltilen sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Araştırma doğrultusunda Çanakkale ilinde Biga ilçesinde 4 yıldan bu yana aynı sınıf öğretmeninden ders görme kriteri ile araştırma grubu seçilmiştir. Seçilen 4. sınıf öğrencilerine 8 ders saati, öğretmenlerine ise Resfebe ile ilgili 2 ders saati boyunca araştırmacı tarafından Resfebe eğitimi verilmiştir. İlkokullar için sosyal bilgiler dersi ve uygulanan resfebe etkinlikleri çalışmanın sınırlılıklarındandır. Bu kapsam ve sınırlılıklar dahilinde araştırma gerçekleştirilmiştir.

1.8. Tanımlar

Resfebe: Harfleri, sayıları ve resimleri kullanarak kelimeleri veya kelime gruplarını temsil etme oyunudur (Saygın, 2021).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde eleştirel düşünme becerileri ve resfibe literatür taraması ışığında açıklanmıştır.

2.1. Düşünme Nedir?

Düşünmenin kökeni, tarihsel süreç içerisinde birçok ünlü filozofun katkılarıyla şekillenmiştir. Sokrates, Aristo, Farabi, Platon gibi düşünürlerin fikirleriyle başlayarak, çağlar boyunca diğer düşünürlerin katkılarıyla gelişmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır. İlk çağlarda, insanlar doğru sonuçlara ulaşabilmek için olaylara farklı pencerelerden bakar ve belirli kriterler eşliğinde düşünerek düşüncelerini kontrol ederlerdi. Bu nedenle düşünme süreci, insanların biyolojik, fiziksel ve psikolojik durumunu etkileyen zihinsel süreçleri içerir (Kaya, 1997).

Düşünme, insanın varoluşunun temel bir özelliğidir ve daha sonra doğrudan ya da dolaylı bir şekilde gelişen, insanı diğer canlılardan ayırıştıran insana özel bir özelliktir. TDK (2018) düşünmeyi, beynimizin belirli bir konudaki bilgileri karşılaştırma ve karşılaştırma yoluyla aralarındaki bağlantıları anlama yeteneği olarak tanımlar. Farkındalık, zihnimizin sınırsız üretme kapasitesidir. Beynimiz düşünürken sürekli olarak mantıksal işlemler gerçekleştirebilir. Bunlar yapılan işleme göre isimlendirilir (Güneş, 2012). TDK'ya (2022) göre de düşünme, karşılaştırma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri anlama yeteneğidir. Düşünme, çevresel bilgilerin işlenmesidir ve kişinin fiziksel ve zihinsel dengesini bozan iç veya dış etkenlerden etkilenen durumları ortadan kaldırmak için kullanılan tüm kasıtlı zihinsel davranışlardır. Düşünme, bir sonuca çözüm bulma, karar verme, bir düşünce derinliğiyle temas ederek, nesnelere ve olaylar arasındaki ipuçlarını yakalama sanatıdır. Bu süreç, bireylerin çeşitli bilgileri ele alarak, analiz ederek ve sentezleyerek bir problemi çözmelerini, bir hedefe ulaşmalarını veya en uygun seçeneği seçmelerini sağlar (Söylemez, 2018).

Kişinin öğrenim hayatı boyunca öğrendiği kavramlar, kullandığı imgeler, düşünce ve eylemleri, sözcükler ve terimler gibi semboller yardımıyla yapılan bilişsel uygulamalardır.

Akıl yürütme, hatırlama, şüphelenme, isteme, hissetme, anlama, analiz etme, sentez yapma, bağlantı kurma ve karşılaştırma gibi zihinsel aktiviteler örnek olarak sıralanabilir (Cevizci, 1996).

Morgan (1991) düşünmeyi, sembolik bir aracılık süreci olarak tanımlar. Burada aracılıktan kastettiği, uyaran durumu ile bireyin bu duruma yönelik davranışı arasındaki boşluğu doldurmasıdır. Diğer bir deyişle düşünmek, çevremizle ilgili bilgileri işlemek demektir. Fisher' e (2005) göre düşünme, doğumdan itibaren başlayan ve yaşam boyunca doğrudan veya dolaylı etkilerle gelişebilen bir özelliktir. İyi'ye (2003) göre her insanın düşünme yeteneği tamamen doğuştan gelmez. Düşünme öğrenilmesi ve öğretilmesi söz konusu olan bir beceridir. Dolayısıyla, düşünme becerisi, insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır.

Düşünme, doğumda başlayan ve sonraki süreçte geliştirilebilen bir insan özelliğidir. Düşünme ayrıcalığı sayesinde insan, varoluş amacının ve sebebinin farkına varmış, kendisini diğer canlılardan farklı düşünmeye başlamış ve bu sayede edindiği bilgiler ona kendi bilgisini belirleme hakkı ve fırsatı vermiştir. Günümüzde genel olarak kabul gören tanıma göre, düşünme, bilgileri ve kavramları inceleyerek, onları karşılaştırarak ve aralarında bağlantılar kurarak başka fikirler üretme sürecidir. Bu zihinsel işlemler sonucunda ortaya çıkan ürüne ise düşünce adı verilir (MEB, 2007). Düşünmek, var olan bilgidен başka bir şeye ulaşmak ve var olan bilginin ötesine geçmektir (Yıldırım, 1988).

Düşünme, insanların kendi yaşamlarını ve deneyimlerini değerlendirip açıkladıkları içe dönük bir etkinliktir. Bu sürecin sonunda birey, sonuç çıkarma, yargıya varma, sorunlara çözüm bulma, gelecek için plan yapma, bir an önce işe koyulma gibi davranışlar geliştirir (Eğmir, 2019). McGuinness (2000) tarafından düşünme becerisi, bilgi edinme, bilgidен sonuç çıkarma, bilgiyi organize etme ve analiz etme, problem çözme, karar verme, neden-sonuç ilişkisi kurma, hedef belirleme ve planlama, bir şeyleri algılama ve anlama becerileri olarak tanımlanmaktadır.

Yağcı (2008) ise düşünmeyi, var olan bilgilerden öteye geçme, içten gelen problemleri çözme için zihnin yaptığı işlemler, kavramlar veya olaylar arasında anlamlı bağlantılar kurma ve sonuçlar çıkarma süreçleri olarak açıklar. Düşünme faaliyeti, insan olmanın doğal bir sonucudur ve doğumdan itibaren yaşam boyunca belirli koşullar ve farklı yöntemlerle gelişir. Ancak, bazı insanlarca düşünme yeterince önemsenmez ve sıradan bir faaliyet olarak görülebilir. Bu şekilde düşünme, amaçsız, eksik, basit ve dağınık bir biçimde

olabilirken, diğler taraftan bazı insanlar düşünmeyi nitelikli ve özgün bir şekilde gerçekleştirebilir. Bireyin günlük yaşamında yaşam standardı, ürettiğı ve ortaya koyduğı düşüncelerin kalitesiyle ilişkilidir.

Kazancı (1989) tarafından ifade edildiğı üzere, kontrolsüz düşünme önyargılı, yanlı, eksik ve çarpıtılmış sonuçlara yol açar, bu da düşüncelerimizin etkisiz olmasına neden olur. Düşüncelerimizin etkisizliğini önlemek ve durumu daha sağlıklı bir şekilde çözümlmek için aklımızın aktif ve organize bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Düşünme süreci, zihnimizde yaşanan değışimleri çözümlediğimiz bir süreçtir. Hislerimiz, zihnimizin yaşadıklarımızı iyi ya da kötü olarak değerlendiren kısmını oluştururken, arzulama kısmı ise bizi eylem yapmaya veya eylemden vazgeçmeye yönlendiren kısmıdır. Zihinsel işlemlerimizi ve düşüncelerimizi kontrol etmek için, düşünme aşamalarını fark etmeli ve bu aşamaları kontrol altına almalıyız (Paul ve Elder, 2001). Bu süreçler, düşünme becerimizi geliştirmemize ve düşüncelerimizi daha etkili bir şekilde kontrol etmemize yardımcı olacaktır. Dolayısıyla, sağlıklı ve sağlam düşünme süreçleriyle hayatımızın farklı alanlarında daha başarılı ve tatmin edici sonuçlar elde edebiliriz.

Güneş (2012), bazı bireylerin düşünmeye gerektiğı kadar önem vermediğini ve bu tür düşüncelerin anlamsız, niteliksiz ve karmaşık olabileceğini ifade eder. İnsanların düşünmeyi ne kadar önemsedikleri, ortaya çıkan düşüncenin anlamını ve etkisini belirler. Nitelikli düşünme, eğitimde, sosyal hayatta, ekonomide ve günlük yaşamda başarı ve gelişim için önemlidir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2016), düşünmenin insanın en ayrıcalıklı özelliklerinden biri olduğunu ve insanın düşünme gücü sayesinde güçlü bir varlık olduğunu belirtir. İnsanın serüveninin aklın ve düşüncenin bir serüveni olduğu ve insanın dil yetisi sayesinde düşünme ve ifade gücünü kazandığı açıklanır. Dil, konuşma, düşünme, kavrama, mantık yürütme, araç gereç yapma, kültür, tarih ve gelenek görenek gibi birçok alanda etkili bir rol oynar. Düşünme kavramı, var olan bir durumu anlamak için yapılan organize düşünsel bir süreçtir. Düşünme faaliyeti, önemli kavramlardan biri olan bilgi ile yakından ilişkilidir. Günlük yaşamda karşılaşılan olayları çözümlmek, değerlendirmek ve mantık yürütmek için zihinde üretilen anlamı ifade eder. Birey, çevresiyle etkileşim halindeyken bilgi edinir ve bilgi birikimi arttıkça düşünme etkinliğı de gelişir. Düşünmenin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynayan bir diğler kavram ise zekâdır. Psikologlar ve eğitimciler, bireyin zihinsel yeterlilikleri temel alarak zekâyı anlamaya yönelik testler geliştirirler. Ancak zekânın kesin

bir tanımı konusunda ortak bir anlayış bulunmamaktadır.

Düşünmenin gerçekleşmesinde dilin önemli bir araç olduğu vurgulanır. Dil, düşünme ve öğrenmenin etkili araçlarından biridir ve düşüncelerin somutlaşmasında, tanımlanmasında, ifade edilmesinde ve aktarılmasında kullanılır. Dil ve düşünme birbirini etkilemekte ve belirlemektedir.

Düşünme, insan zihninin, bir sorunla karşılaştığında, bir konuyu anlamak, çözmek veya yargılamak için bilgiyi analiz etme, bağlama ve sentezleme sürecidir. Düşünme, bilişsel süreçlerin temel bir parçasıdır ve insanın problem çözme, karar verme, anlama, hayal etme ve planlama gibi çeşitli zihinsel aktivitelerde kullanılan bir yetidir. Düşünme, içerikleri, kavramları, fikirleri, duyguları ve deneyimleri zihinsel olarak işleme sürecini kapsar. Zihinsel faaliyetler, bilgiyi hafızada saklama, bağlantılar kurma, benzerlikler ve farklılıklar bulma, çıkarımlar yapma, sonuçlara varma, eleştirel düşünme ve mantık yürütme gibi çeşitli düşünme stratejilerini içerir.

Fisher'a (2005) göre düşünme becerileri, eleştirel düşünce, yaratıcı düşünce ve problem çözme gibi çeşitli becerileri içerir. Bu beceriler, düşünceleri daha derinlemesine anlamak, yeni ve farklı fikirler üretmek, sorunları ele almak ve çözmek için kullanılır. Ayrıca, eleştirel düşünce, yaratıcı düşünce ve problem çözme, birbiriyle etkileşimli şekilde çalışabilir ve kişinin daha etkili ve verimli düşünme süreçleri geliştirmesine yardımcı olabilir.

2.2. Üst Düzey Düşünme Becerileri

Üst düzey düşünme becerilerine sahip olan, nasıl öğreneceğini bilen, üst düzey düşünme becerilerini öğrenme sürecinde kullanabilen ve bilgi ve becerilerini günlük yaşamda aktif olarak uygulayabilen bir kişi yetkin kabul edilir (Gelbal, 1991; Sarıkaya, 2018; Gavaz, 2015). Bunun için de üst düzey düşünme becerilerinin neler olduğu ve aralarındaki ilişki önemli bir durum arz etmektedir.

Sürekli değişen teknoloji, hızlı bilgi büyümesi ve bilgiye daha kolay erişim çağında yaşıyoruz. Çağımızın bu hızlı değişimi toplumsal yapılarda da hızlı değişim ve gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Bu değişim ve gelişmelerle birlikte bireylerin gerçek yaşamda karşılaştıkları sorunlar daha karmaşık hale gelmektedir (Wang, 2012). Lewis ve Smith

(1993) tarafından açıklanan üst düzey düşünme becerileri, kişinin yeni bilgi aldığı ve onu hafızasında sakladığında, bu bilgiyi ilişkilendirdiğinde veya yeniden düzenlediğinde ve bilgiyi bir amaca ulaşmak veya şaşırtıcı bir duruma olası bir cevap bulmak için kullandığı becerilerdir. Üst düzey düşünme becerileri, bireylerin deneyimlerini önceki bilgileriyle ilişkilendirmesini ve yeni durumlara uyum sağlayarak kendini düzenlemesini gerektirir.

Revize edilmiş Bloom taksonomisinin ilk üç adımı ezberleme, anlama ve uygulamadır. Temel düzeyde düşünme becerileri, sahip olduğunuz bilgileri hatırlama, listeler yapma ve bunları sıralama gibi basit manipülasyonları içerir. Üst düzey düşünme becerileri, Bloom'un taksonomisinin analiz, değerlendirme ve yaratma basamaklarına karşılık gelmektedir. Üst düzey düşünme becerileri yorumlama, analiz etme ve var olan bilgilere dayanarak yeni şeyler üretmeyi içerir (Anderson ve diğerleri, 2001).

Lewis ve Smith (1993) üst düzey düşünmeyi şu şekilde tanımlamışlardır: “Kişi yeni bir bilgi edindiğinde, onu hafızasında sakladığında ve birleştirdiğinde veya yeniden düzenlediğinde ve bu bilgiyi bir amaca ulaşmak veya karmaşık durumlarda olası cevapları bulmak için kullandığında, ileri düşünme gerçekleşir.”

Üst düzey düşünme becerilerinin oluşması için üst düzey bilişsel becerileri içine alan problemlerin oluşturulması gerekmektedir. Üst düzey bilişsel becerilerin kazandırılması amacıyla analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına ilişkin sorunların hazırlanması gerekmektedir. Üst düzey düşünme, düşünme sürecinde çocuğu cesaretlendirir ve akademik alanlarda yeni, üretici ve akıllı yollar kullanabilmesidir (Richmond ve Hagan, 2011). Üst düzey düşünme bir araştırma sorusu oluşturma, deneyleri planlama, kontrol sağlama, çıkarım yapma, tartışmaları savunma, varsayımları doğrulama ve güvenilir kaynaklardaki bilgileri tanımlama gibi faaliyetleri içine almaktadır. Eğitimde öğretmenler çocuklarla gerçekleştirdikleri etkinliklerle öğrencilere tanımlanmış davranışlar kazandırmayı değil, birçok bilginin bir araya gelmesinden oluşan daha çok öğrenci tarafından yapılandırılmış karmaşık üst düzey zihinsel bir beceriyi kazandırmayı amaçlamalıdır (Ersoy, 2012).

Üst düzey düşünme, insan zihninin daha karmaşık düşünme becerilerini kullanarak problemleri ele alması ve çözmesi anlamına gelir. Üst düzey düşünme, analitik, eleştirel, yaratıcı ve mantıksal düşünme gibi daha gelişmiş bilişsel süreçleri içerir. Üst düzey düşünen kişiler, olayları ve bilgileri daha derinlemesine anlayabilir, daha gelişmiş bağlantılar kurabilir ve çeşitli bakış açılarından sorunları ele alabilirler. Üst düzey düşünme, sadece bilgileri hatırlamak ve tekrarlamak yerine, bu bilgileri kavrayarak ve sentezleyerek kullanma

yeteneğini içerir. Üst düzey düşünme tarzı, sadece doğru cevapları bulma üzerine odaklanmak yerine, sorunlara çok yönlü ve yaratıcı yaklaşımlar geliştirme yeteneğini vurgular. Üst düzey düşünen kişiler, eleştirel düşünme becerilerini kullanarak bilgi ve argümanları değerlendirebilir, mantıksal hataları tespit edebilir ve sahip oldukları ön kabul ve önyargıları fark edip sorgulayabilirler. Aynı zamanda, yaratıcı düşünce ile yeni fikirler üretebilir, problem çözme süreçlerine esneklik ve orijinallik katabilirler.

Üst düzey düşünme, analiz ve sentez yeteneklerini kullanarak karmaşık problemleri parçalara ayırma ve ardından bu parçaları birleştirerek çözme yeteneği gerektirir. Bu düşünme becerisi, insanların daha derin anlamlar keşfetmelerine, daha etkili kararlar almalarına ve daha verimli çözümler bulmalarına yardımcı olur. Lewis ve Smith (1993), problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve karar vermeyi korumak için üst düzey düşünme kavramının şemsiye bir terim olarak kullanılmasını önermektedir.

2.3. Eleştirel Düşünme Becerisi

Eleştirel düşünme, bir konuya farklı bir açıdan bakmaya çalışmak olarak tanımlanabilir (Özdemir, 2008). Söylemez (2018) ise eleştirel düşünmeyi, “mükemmelliği ve bütünlüğü ortaya çıkaran disiplinli ve özdenetimli düşünme” olarak tanımlamıştır. Eleştirel düşünme becerileri tek bir disipline ait olmayıp, eğitim ve felsefe gibi birçok farklı disiplinin çalışma alanında yer almaktadır. Her çalışma alanı, kendi ilgi alanı içinde eleştirel düşünmeyi içerir. Eleştirel düşünmek; açıklık, tutarlılık, inandırıcılık, şüphecilik ve sağlam muhakeme gibi yöntem ve standartların kapsadığı konuları incelemeyi temel alır. Bunun yanında kendi düşünme biçiminin doğru olup olmadığını anlamak ve araştırma eğilimlerini, tutumlarını ve becerisini göstermek; böylece daha mantıklı sonuçlara ve sonuca ulaşılmasa bile yargılayan, değişime açık, kendini kontrol edebilen, problem çözme ve problem arama yetenekleriyle kendi düşünce sürecini kontrol edebilen bir zihniyettir (Gündoğdu, 2009).

Eleştirel düşünme, disiplinler arasında bağlantılar kurmak ve sorunlara yaratıcı çözümler bulmak için bağımsız düşünmeyi ve bilginin odaklanmış şekilde işlenmesini gerektirir. Eleştirel düşünme becerilerine sahip kişiler, ortaya çıkan durumları analiz etmek, kanıtları değerlendirmek, uygun çıkarımlar yapmak ve müzakere yoluyla kararlar almak için problem çözme tekniklerini kullanır. Eleştirel düşünebilen insanlar, fikirleriyle çelişen gerçeklerle karşılaştıklarında bile bu gerçeği büyük bir hevesle inceleme eğilimindedirler

(Stobaugh, 2013).

Kökdemir'e (2003) göre eleştirel düşünme, sunulan bilgileri ele alırken bunların doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulamayı, analiz etmeyi ve çeşitli bakış açılarından bakarak sonuçlara varmayı içermektedir. Sternberg ve Baron (1985) eleştirel düşünmeyi, "bilgiyi tanımlama ve sınıflandırma, değerlendirme, bir sorunu çözmeden önce sonuçlar çıkarma ve makul sonuçlar çıkarma" olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama eleştirel düşünme ve problem çözme arasındaki bağlantıyı vurgulamaktadır.

Halpern (1996) ise eleştirel düşünmeyi, "istenen ürünü üretme olasılığını artıran zihinsel becerilerin veya stratejilerin kullanılması" olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama, eleştirel düşünmenin amaca yönelik bir şekilde, hedefe ulaşmak için bilinçli bir biçimde kullanılan bir süreç olduğunu ifade eder. Bu düşünme biçimi, düşünen kişi derinlemesine düşünmeyi gerektiren belirli bir metin veya etkinlik üzerinde etkili ve dikkatli bir şekilde düşündüğünde, sorunları çözmeyi, sonuçları ifade etmeyi, seçenekleri tartmayı, karar vermeyi içerir. Eleştirel düşünme aynı zamanda düşünce sürecini değerlendirmeyi de içerir. Karar verirken göz önünde bulundurulmuş bir dizi faktöre bağlı olarak ulaştığımız sonucu içeren muhakeme sürecinin bir değerlendirmesini de içerir.

Eleştirel düşünme, nesnel ve üretken bir düşünme biçimidir. Bu akıl yürütme biçimi, günlük yaşamda, işte, okulda, kısacası tüm insani ortamlarda üretken amaçlar için gerekli görülmekte ve kişinin kendi karmaşık zihinsel işleyişini keşfetme süreci olarak görülmektedir. Toplumda eleştirel düşünmeyi geliştiren bireylerin, dogmalardan arınmış, düşünce ve davranışlarını kontrol edebilen, çağın gereklerine göre gelecekteki toplumsal değişimleri tetikleyebilen, açık, nesnel ve yaratıcı bireyler olduğu savunulmaktadır. (Rudinov ve Barry, 2004).

Ennis'e (1993) göre bireyin eleştirel düşünebilmesi için kaynakların güvenilirliğini sorgulayabilmesi, nedenlerini, sonuçlarını ve varsayımlarını ortaya çıkarabilmesi, sonuçların kabul edilebilirliğini sorgulayabilmesi, makul sorular sorabilmesi, test planları yapabilmesi ve test modelini sorgulayabilmesi, genele uygun bir yol seçebilmesi gerekmektedir. Maker ve Nielsan (1996) eleştirel düşünmeyi; varsayımları tanımlama, ilgili veya ilgisiz bilgileri düzenleme, geçerli ve yanlış kanıtları belirleme, gerçeği belirleme, fikirler arasında ayırım yapma, ifadelerin nesnelliğini yargılama, kaynakların güvenilirliğini belirleme, iç ve dış yargıları ayırt etme gibi becerilerin kullanılması olarak açıklamıştır.

Günümüzde eleştirel düşünme becerisi, bireylerin başarıları ve yaşam kalitesi

açısından kritik bir öneme sahiptir. Eğitim süreçlerinde, sadece kavramları aktarmak ve bilgi yüklemek artık yeterli kabul edilmemektedir. Bireylerin düşünsel yeteneklerinin geliştirilmesi ve eleştirel bakış açıları kazanmaları, karmaşık ve hızla değişen dünyada daha donanımlı ve etkili bireyler olmalarını sağlamaktadır (Yurdabakan, 1998).

Eleştirel düşünme, fikirlerin mükemmelleştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen disiplinli ve güvenilir bir düşünce biçimidir (Lipman, 1988). Ayrıca, eleştirel düşünme; problem çözme, sorgulama, araştırma ve farklı bakış açılarını anlayarak hükmü ertelemek gibi beceri ve tutumları içeren bir süreçtir (Paul, 1992). Bir birey, kendi düşünme süreçlerini gözden geçirerek ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirerek daha objektif ve mantıklı bir düşünce yapısına ulaşabilir. Eleştirel düşünme, farklı alanlarda kullanılan özelleştirilmiş kriterleri genişleterek daha kapsamlı bir perspektif kazanmaya yardımcı olur. Aynı zamanda, bilgi temelini ve yaşam tecrübesini artırarak bireyin düşünsel yeteneklerini daha da güçlendirebilir (Facione, 1990).

Eleştirel düşünme, farklı düşünme türlerinden biri olarak kabul edilir ve bilgiyi değerlendirme, problem çözme ve farklı bakış açılarını anlama gibi becerileri içeren önemli bir düşünme becerisidir. Öğretim süreçlerinde ve eğitimde eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, bireylerin daha iyi düşünme ve problem çözme yeteneklerine sahip olmalarına katkı sağlayabilir (Kennedy, Fisher & Ennis, 1991). Eleştirel düşünme becerileri, günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözümüne yardımcı olabilir ve öğrenilenleri başka alanlara da transfer edebilme yeteneğini geliştirir (McPeck, 1990; Kennedy vd., 1991).

Eleştirel düşünme, konuları analiz etme, sorgulama, değerlendirme, yargılama ve problem çözme becerilerini içeren, bilgi edinme sürecini etkili bir şekilde uygulayabilen, bağımsız ve sorgulayıcı bir düşünce biçimidir. Eleştirel düşünmenin anahtar öğeleri, doğru olmayan düşünme biçimlerini tanıma, kanıtlara önem verme ve tutarlı, makul sonuçlara ulaşma yeteneğidir (Gündoğdu, 2009).

Yapılan eleştirel düşünme tanımlarının benzer yönleri dışında farklı yönleri de bulunmaktadır. Tanımlarda yer alan bu farklılıkların karmaşa ortaya çıkardığını anlamaktayız. Karşımıza çıkan bu tanım karmaşalarını ortadan kaldırmak için Amerikan Felsefe Birliği, Kolej Öncesi Komitesi aracılığıyla eleştirel düşünme alanında önemli bir yazar ve felsefeci Facione, 1987 yılı aralık ayında eleştirel düşünmenin ve değerlendirmesinin geçerli durumunu sistematik araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda ABD ve Kanada' dan eleştirel düşünme öğretimi, değerlendirmesi ve teorisi

konusunda uzman olan ve meslektaşları tarafından geniş ölçüde özel tecrübe sahibi olarak bilinen 46 kişinin Delphi Projesi' ne katılmasına karar verilmiştir (Demir, 2006).

Eleştirel düşünmeyi tanımlamada en sistematik yaklaşım olan bu Delphi tipi çalışma paneli sonucunda uzmanlar eleştirel düşünmenin bir konsensüs tanımını ortaya çıkarmışlardır. Delphi raporunda eleştirel düşünme için Facione (1990) tarafından sağlanan konsensus tanımına göre eleştirel düşünme yorumlama, analiz, değerlendirme ve çıkarımla birlikte kararın dayandığı delilsel, kavramsal, metotsal, ölçütsel ya da içeriksel incelemelerin açıklamasıyla da sonuçlanan amaçlı, öz düzenleyici bir karar mekanizmasıdır. Eleştirel düşünme, temel olarak araştırmanın gerekli bir aracıdır. Buna benzer olarak eleştirel düşünme, bireyin kişisel ve yurttaşlık hayatı içerisinde güçlü bir kaynak ve eğitimde özgür bırakılan bir güçtür. Bununla birlikte iyi düşünmeyle eş anlamlı olmasa da eleştirel düşünme, yaygın ve kendini düzelten bir insan fenomenidir (Demir, 2006).

Bu nedenle, günümüzde eğitim ve öğretim süreçlerinde etkili düşünme ve eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesine daha fazla önem verilmektedir. Bireylerin sadece bilgi yüklemesiyle değil, düşünme süreçlerini yöneterek, sorunları analiz ederek ve alternatif çözümler üretmek için öğrenmeleri teşvik edilmektedir. Eleştirel düşünme, bilgiyi sadece kabul etmek yerine sorgulamayı ve çeşitli perspektiflerle değerlendirmeyi içerir. Bu sayede bireyler, daha bilinçli, yaratıcı ve bağımsız düşünce sahibi olurlar.

Sonuç olarak, bireylerin etkili düşünme ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, hem kişisel başarılarını hem de toplumsal katkılarına artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim ve öğretim süreçlerinde, bilginin yanı sıra düşünsel yeteneklerin de güçlendirilmesi, geleceğin daha donanımlı, aydınlanmış ve ileri görüşlü bireylerinin yetişmesine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, her bireyin etkili düşünme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme fırsatlarına erişimi olmalı ve eğitim sistemi, bu önemli alanlara daha fazla odaklanmalıdır.

Eleştirel düşünmenin becerilerinin özellikleri, Craver (1999) tarafından sıralandığı şekilde aşağıda verilmiştir.

- Doğrusal olmayışı: Eleştirel düşünme, belirli bir sırayla ilerlemeyen, düşünce sürecinin doğrusal olmadığı bir süreçtir. Bu nedenle, eleştirel düşünme her zaman birden fazla yöne doğru gelişebilir.
- Çok yönlü yönelimler: Eleştirel düşünme, çok yönlü düşünce biçimlerini içerir ve

anlaşılması için farklı görüşlere ve perspektiflere ihtiyaç duyar. Farklı bakış açıları eleştirel düşünmenin temel bir bileşenidir.

- Alternatif çözümler: Bir problemi eleştirel bir şekilde ele almak, her bir çözümün olumlu ve olumsuz yönlerini görmeyi ve alternatif çözümler oluşturabilmeyi gerektirir.
- Belirsizlik ve hoşgörü: Eleştirel düşünme, bir problemde belirsiz olan öğelere hoşgörülü olmayı gerektirir. Herhangi bir kesin sonuca ulaşmak yerine, olası farklı sonuçları değerlendirir.
- Zihinsel süreçlerin örgütlenmesi: Eleştirel düşünme, bireyin kendi zihinsel süreçleri üzerine düşünerek onları örgütlemesini içerir. Böylece, düşünce süreci daha tutarlı ve mantıklı hale gelir.
- Farklı bakış açılarının kullanımı: Eleştirel düşünme, tutarlılığı değerlendirmek için farklı bakış açılarını ve çoklu kıstasları kullanmayı gerektirir. Bu, daha bütüncül ve kapsamlı bir değerlendirme yapmayı sağlar.
- Anlamlandırma ve örgütlenme: Eleştirel düşünme, bilgiyi anlamlandırmayı, örneklendirmeyi ve çeşitli kavram ve düşünceleri örgütlemeyi içerir. Böylece, bilgi daha etkili bir şekilde kullanılabilir.
- Belirsiz durumlarla başa çıkma: Eleştirel düşünme, belirli olmayan durumlarla başa çıkmak ve yeterli bilgiye sahip olarak yorumlama yapabilmek için fazladan çaba gerektirir.

Ennis (1985) eleştirel düşünmenin özelliklerini; soruların açık, anlaşılır ifadelerini arama, yeterli bilgiye sahip olmaya çalışma, konunun izin verdiği oranda araştırma, güvenilir kaynakları kullanma, başkalarının duygularına, bilgi düzeylerine hassas olma, bütün durumları hesaba katma, nedenleri araştırma, farklı seçenekleri arama ve açık görüşlü olma şeklinde özetle açıklamıştır.

Eleştirel düşünme, bilgiyi sorgulamayı, bağımsız düşünmeyi, çeşitli perspektifleri göz önünde bulundurmamayı ve daha kapsamlı bir değerlendirme yapmayı içeren önemli bir zihinsel süreçtir. Bu özellikler, eleştirel düşünmenin bilinçli ve analitik bir düşünce süreci olduğunu vurgular.

Eleştirel düşünme, bireylerin bilinçli bir şekilde ve kendi iradeleri doğrultusunda icra

ettikleri bilişsel süreç biçimidir. Bu süreçte, sıradanlığın tekrarlanmasına karşı direnilirken, önyargılar, varsayımlar ve sunulan her türlü bilgi sorgulanır, değerlendirilir, yargılanır ve çeşitli açılardan incelenir. Fikirler analiz edilip değerlendirilirken akıl yürütme, mantık ve karşılaştırma yöntemleri kullanılırken, çeşitli yönler, açılımlar, anlamlar ve sonuçlar tartışma zeminine çıkar. Bu düşünme biçimi, düşüncenin belirli kalıpların dışına çıktığı, alternatif perspektiflerin keşfedildiği, sınırları zorlanan ve bilgiyi daha derinlemesine anlama ve yargılama yeteneğinin geliştirildiği bir akademik disiplindir.

Eleştirel düşünme becerisine sahip kişilerin birtakım özellikleri Kazancı (1998) tarafından açıklandığı şekilde aşağıda sıralanmıştır.

- Önerme veya anlatımların anlamını kavrama: Kişi, karşılaştığı ifadeleri ve önermeleri anlamak ve anlamlandırmak için eleştirel düşünme becerisini kullanır.
- Akıl yürütme sürecinde belirli olmayan durumları yargılama: Kişi, belirli olmayan durumları tanımlamak ve bu durumlarda neyin doğru veya yanlış olduğunu anlamak için kullanılır.
- Açıklama: Verilen ifadelerin ve bilgilerin açıklığını ve netliğini değerlendirmeyi içerir.
- Prensipte veya kuralların uygulama sürecini denetleme: Kişi, belirli prensip ve kuralların uygulanması sürecini eleştirel bir şekilde değerlendirir.
- Gözleme dayalı ifadelere güvenilirliğini belirleme: Kişi, verilen ifadelerin ve gözlemlerin güvenilirliğini sorgular ve değerlendirir.
- Tümevarım yöntemi ile erişilen bir neticenin doğru olup olmadığını ve bunun kıstaslarını belirlemek için yargılama: Kişi, tümevarım yoluyla elde edilen sonuçların doğruluğunu ve geçerliliğini değerlendirir.
- Varsayımları yargılama: Kişi, varsayımların mantıklı ve tutarlı olup olmadığını sorgular ve değerlendirir.
- Başkalarının duygularına, bilgi düzeylerine hassas olma: Kişi, başkalarının duygularını ve bilgi düzeylerini anlamak ve dikkate almak için kullanılır.

Eleştirel düşünme becerileri, bilgiyi sorgulamayı, analitik düşünmeyi, bağımsız düşünmeyi ve çeşitli perspektifleri göz önünde bulundurmaya içerir. Eleştirel düşünme,

yalnızca önceden edinilmiş becerileri ezberlemek değil, içgüdüsel olarak olumlu düşünme sürecini içerir. Eleştirel düşünme analiz ve planlamadır. Eleştirel düşünme, orijinal düşünmeyi gerektirir ve disiplinler arasındaki bağlantıları ortaya çıkarmak ve sorunlara olası yaratıcı çözümler bulmak için bilgilerin derinlemesine işlenmesini içerir. Eleştirel düşünme becerilerine sahip bir kişi, ortaya çıkan durumları analiz etmek, kanıtları değerlendirmek ve uygun çıkarımlar yapmak için problem çözme adımlarını kullanarak derinlemesine düşünerek kararlar verir. Eleştirel düşünebilen insanlar, inançlarıyla çelişen gerçekler karşısında bile bu gerçeği büyük bir şevkle inceleme eğilimindedirler (Stobaugh, 2013).

Demir (2006) Delphi raporundan aktardığına göre eleştirel düşünme; yorumlama, analiz, değerlendirme, çıkarım yapma, açıklama ve öz düzenleme olmak üzere 6 alt beceriye ayrılmaktadır.

Tablo 1

Delphi Projesi' nde Ortaya Çıkan Eleştirel Düşünme Becerileri

BECERİ	ALT BECERİ
Yorumlama (Interpretation)	Sınıflandırma Önemini çözme Anlamını aydınlatma
Analiz (Analysis)	Fikirleri gözden geçirme Argümanları ortaya çıkarma Argümanları analiz etme
Değerlendirme (Evaluation)	İddiaları değerlendirme Argümanları değerlendirme
Çıkarım Yapma (Inference)	Kanıttan kuşkulama Alternatifleri tahmin etme Sonuçlar çıkarma
Açıklama (Explanation)	Sonuçları ifade etme Prosedürleri doğrulama Argümanları sunma
Öz düzenleme (Self-Regulation)	Kendini gözden geçirme Kendini düzeltme

Tabloda verilen ve konsensüs sonucu ortaya çıkan eleştirel düşünmenin hangi alt becerilerden oluştuğunu detaylı incelemek yararlı olabilir.

2.4. Eleştirel Düşünme Alt Becerileri

Yorumlama (Interpretation)

Demir (2006), Delphi raporundan aktardığına göre yorumlama becerisini, çeşitli deneyimler, durumlar, veriler, olaylar, yargılar, gelenekler, inançlar, kurallar, prosedürler veya kriterlerin anlamını ve önemini anlama ve ifade etme süreci olarak açıklamıştır. Bu beceri sınıflandırıldığında üç alt kategori ortaya çıkmıştır. İlk olarak **sınıflandırma**, bilgiyi anlama, betimleme veya karakterize etme için uygun kategorileri, farkları veya çerçeveleri yakalama veya doğru bir şekilde formüle etme yeteneğidir. Deneyimler, durumlar, inançlar, olaylar vb. gibi unsurları anlaşılır anlamlara dönüştürmek için uygun kategorileri, farkları veya çerçeveleri betimleme vurgulanır. **Önemini çözme** sürecinde, dil, sosyal davranışlar, çizimler, rakamlar, grafikler, tablolar, işaretler ve semboller gibi gelenek temelli iletişim sistemlerinde ifade edilen çıkarımsal ilişkileri, kriterleri, prosedürleri, kuralları, bakış açılarını, değerleri, sosyal önemi, amaçları, güdülerini, anlamları, direktif fonksiyonları ve etkileyici anlamları tanımlama, anlama ve açığa çıkarma yeteneği vurgulanır. Son olarak, **anlamı aydınlatma** sürecinde, kelimelerin, fikirlerin, kavramların, ifadelerin, davranışların, çizimlerin, rakamların, işaretlerin, grafiklerin, sembollerin, kuralların, olayların veya törenlerin durumsal, geleneksel veya amaçlanan anlamlarını açıklama ve anlatma yeteneği vurgulanır. Bu süreçte, karmaşıklığı gidermek, belirsizliği ortadan kaldırmak veya mantıklı bir prosedür oluşturmak için şart koşma, betimleme, analogi veya mecazi anlatım kullanma önemlidir.

Analiz (Analysis)

Demir (2006), Delphi raporundan aktardığına göre analiz becerisini; düşünceleri, inançları, yargıları, tecrübeleri, sebepleri, bilgileri ve görüşleri ifade etmeyi amaçlayan ifadeler, sorular, kavramlar, betimlemeler ve diğer açıklama türleri arasındaki amaçlanan ve gerçekleşen çıkarımsal ilişkileri tespit etmeyi hedefler şeklinde açıklamış ve bu becerileri üç alt başlıkta toplamıştır. **Fikirleri gözden geçirme** adı altında, çeşitli ifadelerin tartışma, muhakeme veya ikna etme durumunda oynadığı rolü veya amaçlanan rolü belirlemek,

terimleri tanımlamak, fikirleri, kavramları veya ifadeleri karşılaştırma ve aralarındaki farkı gösterme gibi temel unsurları vurgulanır. Ayrıca, **Argümanları ortaya çıkarma** adı altında, verilen ifade, betimleme, soru veya grafik sunumlarının açık olup olmadığını veya bazı iddiaları, görüşleri veya bakış açılarını yanlışlayan ya da destekleyen sebep veya sebepleri tespit etme vurgulanır. **Argümanları analiz etme** sürecinde ise, bazı iddiaları, görüşleri veya bakış açılarını desteklemeyi veya reddetmeyi amaçlayan sebep veya sebeplerin bir ifadesi verildiğinde amaçlanan temel sonucu, temel sonucu destekleyen varsayımları ve sebepleri, temel sonucu destekleyici ilave veya yedek varsayımları ve sebepleri, aracılık eden sonuçları, belirtilmeyen varsayımları veya ön tahminleri gibi ifade edilmeyen muhakeme unsurlarını, argümanın kapsamlı yapısını veya amaçlanan muhakeme zincirini, arka planda amaçlanan veya belirtilen muhakemenin bir parçası olarak amaçlanmadığı incelenmiş olan ifadelerin yapısında bulunan maddeleri tanıma ve ayırt etmeye yönelik analizler vurgulanır.

Değerlendirme (Evaluation)

Demir (2006), Delphi raporundan aktardığına göre değerlendirme becerisini; ifadelerin ve bir kişinin algı, tecrübe, konum, yargı, inanç veya görüşünün güvenilirliğini değerlendirmeyi içeren çeşitli analitik süreçler olarak açıklamaktadır. Aynı zamanda, ifadeler, betimlemeler, sorular ve diğer sunum türleri arasındaki çıkarımsal ilişkilerin mantıksal gücünün değerlendirilmesi de vurgulanmaktadır. **İddiaları değerlendirme** aşamasında, bilgi veya görüşün kaynağının güvenilirlik derecesiyle ilgili faktörlerin tespit edilmesi, soru, bilgi, prensip, kural veya prosedür talimatlarının durumsal ilgisinin değerlendirilmesi ve herhangi bir tecrübe, konum, yargı, inanç veya görüşün doğruluk ya da olasılığının güven düzeyinin ve kabul edilebilirliğinin değerlendirilmesi öne çıkarılmaktadır. **Argümanları değerlendirme** sürecinde, verilen bir argümanın varsayımlarının kabul edilebilirliğinin, bir kişinin doğru olarak ya da muhtemelen doğru olarak kabul ettiği argümanın belirtilen sonucunu doğrulayıp doğrulamadığı incelenir. Ayrıca, önceden tahmin edilen veya ileri sürülen soruların veya itirazların değerlendirilen argümanda önemli zayıflıklar oluşturup oluşturmadığı dikkate alınır. Bir argümanın yanlış veya kuşkulu varsayımlara veya ön tahminlere dayanıp dayanmadığı ve bu durumun argümanın gücünü nasıl etkilediği de belirlenir. Mantıklı ve temelsiz çıkarımlar arasında yargılama yapmak da değerlendirme sürecinin bir parçasıdır. Aynı şekilde, bir argümanın kabul edilebilirliğini

belirlemek için argümanın varsayımlarının gücünü değerlendirmek ve argümanın amaçlanan veya amaçlanmayan sonuçlarının gücünü yargılamak da önemlidir. Son olarak, bir argümanı zayıflatabilen veya güçlendirebilen olası ilave bilgilerin boyutunun belirlenmesi, analitik sürecin tamamlanmasına yardımcı olur. Bu değerlendirme süreçleri, eleştirel düşünce becerilerinin geliştirilmesi ve sağlam düşünce yapılarının oluşturulması için önemlidir.

Çıkarım Yapma (Inference):

Demir (2006), Delphi raporundan aktardığına göre çıkarım yapma becerisini; “mantıklı sonuçlar elde etmek için gerekli olan unsurları saptama ve elde etme süreci, varsayımlar ve hipotezler düzenleme, veri, ifade, prensip, kanıt, yargı, inanç, görüş, kavram, betimleme, sorular ve diğer sunum türlerinden elde edilen sonuçlar ve ilgili bilgi üzerinde düşünmeyi içermektedir” şeklinde açıklamıştır. Çıkarım yapma becerisi üç alt bölümde incelenmiştir. **Kanıttan kuşkulama** aşamasında, destekleme gerektiren önermeleri fark ederek, destek sağlayabilecek bilgiyi araştırma ve toplama stratejileri belirlenir. Ayrıca, verilen bir alternatif, soru, sorun, teori, hipotez veya gerekli bir ifadenin değerini, akla yatkınlığını veya kabul edilebilirliğini belirlemek için genel olarak bilgiyi yargılama yeteneği önemli bir rol oynar. **Alternatifleri tahmin etme** sürecinde, bir problemi çözmek için çeşitli alternatifler belirleme, bir soruyla ilgili tahminler yapma, bir olayla ilgili alternatif hipotezleri tasarlama ve hedefi gerçekleştirmek için farklı planlar geliştirme önemli bir beceridir. Karar, pozisyon, politika, teori veya inançların olası sonuçlarını tasarlamak ve öntahminler oluşturmak da bu süreçte dikkate alınır. **Sonuçlar çıkarma** aşamasında, bir konu veya sorunla ilgilenen bir kişinin uygun çıkarım yöntemlerini kullanarak pozisyonunu, görüşünü veya bakış açısını belirleme yeteneği önemlidir. Ayrıca, bir dizi ifade, betimleme, soru veya diğer sunum türleri verildiğinde, onları destekleyen, haklı çıkararak, kapsayan veya gerektiren çıkarımsal ilişkilerin ve sonuçların mantıksal güç düzeyini düşünmek, çeşitli alt tür sorgulamaları başarılı bir şekilde kullanmak ve kanıt tarafından desteklenen veya reddedilen, olası sonuçları belirlemek de önemlidir.

Açıklama (Explanation)

Demir (2006), Delphi raporundan aktardığına göre açıklama becerisini; bir kişinin

yaptığı muhakemenin sonuçlarını açık, kavramsal, metodolojik, kriter mantıklı ve durumsal düşüncelerin koşullarında haklı çıkarma ve bu sonuçları ikna edici argümanlar tarzında sunma, metinde vurgulanan temel becerilerdir. Açıklama becerisi üç alt bölümde incelenmiştir. **Sonuçları ifade etme** aşamasında, bir kişinin muhakeme sonuçlarını analiz etmek, değerlendirmek ve çıkarımlar yapmak için doğru ifadeler, betimlemeler veya sunumlar oluşturması gereklidir. **Prosedürleri doğrulama** sürecinde ise, bir kişinin yorumlamaları, analizleri, değerlendirmeleri veya çıkarımları oluştururken kullandığı açık, kavramsal, metodolojik, kriter mantıklı ve durumsal düşünceleri, bu süreçleri kendi kendine veya diğer kişilere doğru olarak kaydedebilmek, değerlendirebilmek, betimleyebilmek veya haklı çıkarabilmek için sunması gereklidir. Bu süreç aynı zamanda bir kişinin bu süreçleri uygularken algıladığı eksiklikleri düzeltmeyi de içerir. **Argümanları sunma** aşamasında, bir iddiayı kabul etmek için nedenler göstermek ve çıkarımsal, analitik veya değerlendirici kararlara yönelik itirazları karşılamak önemlidir. Bu beceriler, eleştirel düşünce süreçlerini etkili bir şekilde kullanarak düşünceleri ve muhakemeleri açık ve ikna edici bir şekilde ifade etme yeteneğini vurgular.

Öz Düzenleme (Self-Regulation)

Demir (2006), Delphi raporundan aktardığına göre öz düzenleme becerisini; bir kişinin bilişsel etkinliklerini, bu etkinliklerde kullanılan unsurları ve sorgulama, doğrulama, onaylama veya muhakemesini ve sonuçlarını düzeltme süreçlerini içeren eleştirel düşünme becerileri, kişinin kendi çıkarımsal yargılarını analiz ve değerlendirme yeteneğini vurgulamaktadır. Şeklinde açıklamıştır. Öz düzenleme becerisi iki alt bölümde incelenmiştir. **Kendini gözden geçirme** aşamasında, bir kişinin kendi muhakemesini düşünme ve elde edilen sonuçları, doğru uygulamayı ve istenen bilişsel becerileri yerine getirmeyi onaylama önemlidir. Ayrıca, bir kişinin görüşlerini ve nedenlerini kabul etmek için düşünceli meta-bilişsel öz değerlendirmeyi yapma ve kendi düşünce süreçlerindeki eksiklikleri düzeltme çabası da bu aşamada önem kazanır. **Kendini düzeltme** sürecinde, kendini gözden geçirme aşamasında ortaya çıkan hataları veya eksiklikleri mümkünse düzeltmek ve çözüm yolları tasarlamak gereklidir.

Eleştirel düşünme, bireylerin bilgi ve fikirleri analiz etme, değerlendirme, sorgulama ve eleştirme becerisidir. Bu düşünme tarzı, sadece bilgileri kabul etme veya reddetme

üzerine odaklanmaz, aksine bilgi ve argümanları derinlemesine inceleyerek, mantıklı bir şekilde değerlendirir ve çeşitli açılardan ele alır. Eleştirel düşünme, insanların bilgi ve inançlarını güçlendirmeye ve geliştirmeye yardımcı olurken, aynı zamanda sahte, yanıltıcı veya hatalı bilgilerden kaçınmalarını sağlar. Eleştirel düşünen kişiler, doğru bilgi ve kanıtlara dayanarak akılcı ve objektif kararlar alabilirler. Bu düşünme tarzı, ön yargı ve önyargılardan kaçınma, açık fikirli olma, mantıksal akıl yürütme, kanıtlara dayanma ve bilgiye saygı duymayı içerir. Eleştirel düşünen kişiler, bir konuyu daha derinlemesine anlamak için çaba sarf eder ve bilgileri güvenilir kaynaklardan elde etmeye özen gösterirler.

Eleştirel düşünme, günlük hayatta karşılaşılan sorunları ve karar alma süreçlerini etkiler. Bir konuyu ele alırken, birden fazla perspektiften bakma yeteneği sayesinde daha bütüncül bir anlayışa ulaşılabilir. Eleştirel düşünen kişiler, duygusal tepkiler yerine kanıtlara ve mantığa dayalı olarak düşünür ve hareket ederler. Bu düşünme tarzı aynı zamanda öğrenme süreçlerini de geliştirir. Eleştirel düşünenler, bilgi ve bilgi kaynaklarını daha iyi değerlendirir, bilgi eksikliklerini tespit eder ve bu eksiklikleri gidermek için aktif olarak öğrenme çabalarında bulunurlar. Eleştirel düşünme, toplumda daha bilinçli ve etkili yurttaşlar yetiştirmeye ve daha sorgulayıcı, eleştirel ve mantıklı düşünen bireyler oluşturmaya yardımcı olur. Bu nedenle, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek, bireylerin karar alma süreçlerini iyileştirirken, bilgi ve bilgi kaynaklarına daha etkili bir şekilde ulaşmalarına ve dünyayı daha anlayışlı bir şekilde ele almalarına olanak tanır.

Eleştirel düşünme becerileri şüphesiz her derste önemlidir. Çünkü bu beceriler her derste geliştirilebilir ve her derste öğrencilerin ihtiyacı olan becerilerdir. Çünkü bu dersler öğrencileri hayata hazırlar ve öğrenciler bu derslerde kazandıkları becerilerle hayattaki başarı ve mutluluk düzeylerini belirler. İlkokullar için düşünüldüğünde de çocukların somut işlem döneminden soyut işlem dönemine geçmeye başladıkları zamanda karşılaştıkları sosyal bilgiler dersinin bu açıdan önemi büyüktür.

2.5. Sosyal Bilgiler Dersi

Günümüzde eğitim kurumlarının temel amacı, sadece bilgi aktarımından öte, bireyleri etkili ve nitelikli vatandaşlar olarak yetiştirmektir. Bu nedenle, eğitim süreci, beceri, değer ve bilgi kazandırmanın yanı sıra bu öğrenilenleri bireylerin davranış haline dönüştürebilmeleri için önemli bir rol üstlenir. Bu dönüşüm, bireylerin sosyal ve toplumsal

ilişkilerde etkin bir şekilde yer alabilmeleri, sorunlara çözüm üretebilmeleri ve yaşadıkları topluma katkı sağlayabilmeleri için kritik bir adımdır (Tay ve Öcal, 2012).

Türkiye eğitim kurumlarının genel amacı milli bilinç çerçevesinde duyarlı, bilgili, topluma saygılı ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi, öğrencileri sadece akademik bilgilerle değil, aynı zamanda etik değerlerle donatarak topluma faydalı bireyler olmalarına katkı sağlar. Topluma duyarlı, sosyal sorunlara duyarlı ve empati yapabilen bir nesil yetiştirmenin temel taşıdır. Sosyal bilgiler dersi, toplumda işlevsel bir rol üstlenme kabiliyeti ve milli kimliğe sahip çıkma bilinci kazandırmayı hedefler (Akdağ, 2014).

Sosyal bilgiler, tarihinden günümüze kadar değişen ihtiyaçlar ve perspektiflerle farklı tanımların yapıldığı çok yönlü bir kavramdır. Dündar'a (2018) göre, sosyal bilgiler sosyal ve beşeri bilimlerin içerik ve yöntemlerini disiplinler arası bir yaklaşımla ele alarak, demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar.

Sosyal bilgiler eğitiminin amacı, tarihsel süreç boyunca dönemin şartlarına ve ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermiş olmakla birlikte, günümüzde sosyal bilgilerin amaçları ve buna uygun hedefleri konusunda akademik ve eğitsel açıdan kabul edilebilir bir uzlaşmaya varılmıştır (Aslan, 2016: 41). Ancak sosyal bilimciler, etkili vatandaş yetiştirmek için öğrencilere sosyal bilimlerin temel ilke ve kavramlarını öğretmek, insan davranışlarını ve vatandaşlığı anlamalarını ve değerlendirmelerini savunmuşlardır (Tay, 2018).

Sosyal bilgiler dersinin özel amaçlarında belirtilen bilgi, beceri, kavram ve değerlerin kazandırılması sürecinde, disiplinler arası bir anlayışın olduğu ve birçok disiplini içeriğinde barındırdığı gözlemlenmektedir. Coğrafya, Tarih, Ekonomi ve Siyaset Bilimi gibi sosyal bilimlerin yanı sıra Antropoloji, Sosyoloji ve Psikoloji gibi disiplinlerden de beslenmektedir. Ayrıca felsefe, sanat, edebiyat ve diğer beşeri alanlardan yararlanarak sosyal bilgiler öğretimi zenginleştirilebilir (Ercan, 2007; Kaya, 2018).

Doğanay (2002) ise sosyal bilgileri, öğrencilere yerel, ulusal ve evrensel düzeyde etkin katılım sağlayabilecek bilgi, beceri ve değerlerle donatarak, sosyal ve beşeri bilimlerden disiplinler arası bir bakış açısıyla oluşturulan bir çalışma alanı olarak tanımlar. Sosyal bilgiler, temel bilgi, beceri ve değerlere sahip demokratik yurttaşlar yetiştirmeyi amaçlayan önemli bir derstir. Bu ders, sosyal ve beşeri bilimlerin içeriklerini ve yöntemlerini disiplinler arası bir biçimde ele alarak geniş bir perspektif sunar.

Gürkan (2009) sosyal bilgileri, sosyal bilimler disiplinlerinin ilkököl düzeyine indirgenerek temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı, etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir ders olarak açıklar. Göçmez (2016) ise sosyal bilgilerin, hayat bilgisi beceri ve deneyimlerini ilkökölün ilk yıllarında kazanan çocukların soyut işlem dönemine geçerken kendileri, çevreleri, ülkeleri ve dünya hakkında önemli bilgi, beceri ve değerler edindikleri bir ders olduğunu belirtir.

Sosyal bilgilerin içeriği, tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi, psikoloji gibi konuları belirli ana başlıklarla sentezleyen bilgileri kapsadığı belirtilir. Sosyal bilgiler dersinin temel amacı, öğrencilere milli ve kültürel değerlerin yerleşmesine yardımcı olurken, onları etkin ve sorumluluk sahibi vatandaşlar olarak yetiştirmektir (Tanrıöğen, 2006). Sosyal bilgiler dersinin içeriği ve öğretilen bilgi, beceri ve davranışların gelecekteki yaşamlarında da etkili olacağı göz önünde bulundurulursa, sosyal bilgilerin çocuklarımıza öğretilmesinin büyük öneme sahip olduğu söylenebilir (Özmen, 2010).

Sosyal bilgiler, öğrencilere toplumsal, tarihsel, ekonomik ve coğrafi konuları anlama ve analiz etme becerisi kazandırmayı amaçlayan bir eğitim dersidir. Öğrencilere sosyal çevrelerini, toplumu, tarihî olayları ve coğrafi alanları anlamaları için temel bilgiler sunar. Sosyal Bilgiler dersi, coğrafya, tarih, vatandaşlık ve toplumsal hayat, ekonomi gibi ana alanları kapsar. Coğrafya, ülkelerin ve kıtaların konumlarını, doğal ve beşeri unsurlarını, iklim ve çevre özelliklerini ve harita okuma becerilerini içerir. Tarih dersi, tarihi olayları, dönemleri ve önemli kişilikleri anlatarak öğrencilere tarihi olayların sebeplerini, sonuçlarını ve etkilerini anlamalarına yardımcı olur. Vatandaşlık ve toplumsal hayat alanı, toplumsal kurumları, siyaseti, ekonomiyi ve kültürel etkileşimleri ele alır. Vatandaşlık bilinci, toplumsal değerler ve sosyal sorumluluk gibi kavramları öğrencilere aktarır. Ekonomi alanı ise temel ekonomik kavramları ve ekonomik sistemleri anlatır ve öğrencilere tüketim, üretim, arz ve talep gibi ekonomik prensipleri öğretir.

Sosyal bilgiler dersi, okullardaki eğitim programları içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Bireylerin günlük hayatında karşılaşılabilecekleri sorunlara akılcı ve toplum yararını gözetken çözümler sunmalarına yardımcı olur. Yaşantılar ve güncel olaylarla ilişkilendirilerek sunulan bu ders, bireylerin gerçek yaşam koşullarında başarılı olmalarını destekler ve toplumsal uyum sağlamalarına katkı sağlar (Savaş ve Ünüvar, 1999). Sosyal bilgiler dersi, bireyleri hayata hazırlamada temel bir araç olarak görülmelidir. Sadece akademik bilgilerle değil, etik değerlerle donatılarak yetiştirilen bireylerin topluma ve

dünyaya karşı duyarlılık göstermeleri, toplumsal ve küresel sorunlara çözüm üretme yetenekleri sayesinde, gelecekte daha aydınlık ve daha adil bir dünya için katkıda bulunmaları hedeflenir. Sosyal bilgiler dersi, sadece bir eğitim dersi olmanın ötesinde, toplumun geleceğine şekil veren bir temel taşıdır.

Toplumun geleceğine şekil verme amacı ya da işlevi, ortaya çıktığı ülke olan ABD'ye bakıldığında da rahatça anlaşılabilir. Bu dersin öğretiminde de bu sebeplerle öğretmenlerin faaliyetleri ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenler ile derslerin amaçlarına ulaşma, yaklaşma şansı söz konusu olabilir.

2.6. Resfebe Nedir?

Sözlük anlamlarında derin bir geçmişe sahip olan "Rebus" kelimesinin ülkemizde nadiren tartışıldığı ve söz konusu kelimenin resmi veya kelimenin sesine benzer başka bir nesne ile temsil edilen bir hece veya kelimedir. Başka bir tanıma göre, bir rebus, bir resim, harf veya sembolün, kelimenin olağan biçiminden başka bir kelime veya cümleyi temsil ettiği bir kod veya referanstır. Dilimize "resimli alfabe" veya "resimli bilmece" olarak çevrilen "rebus" kelimesi, adını Türkçe'de "resim" ve "alfabe" hecelerinin birleşiminden oluşan "resfebe" kelimesinden almıştır. Konuyla ilgili bazı internet kaynaklarında resfebe kelimesinin Türkiye'de ilk olarak Köksal Karakuş ve Cihan Altay tarafından kullanıldığı görülmektedir (Zeğerek, 2019).

Resfebe, tarihi çok eski yıllara dayanan, ülkemizde ise son yıllarda gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlayan bir zekâ oyunudur. Resfebe, bir kelime veya kelime grubunun harfler, şekiller, sayılar, semboller veya resimlerle anlatılmasına dayanan bir zekâ oyunudur. Literatür incelendiğinde resfebe ile ilgili yapılan bazı tanımlamalar şu şekildedir:

- Resfebe resimli alfabe ya da resimli bilmecedir (Zeğerek, 2020).
- Resfebe, harflerin, şekillerin veya resimlerin rengine, duruşuna veya konumuna göre gizli kelime veya kelime gruplarını bulmaya dayalı eğlenceli ve keyifli bir oyundur (Türedi, 2019).
- Resfebe, kelime veya kelime grublarının harfler, şekiller, renkler, resimler, semboller bazen de boşluklarla ifade edildiği çok eğlenceli bir bulmaca türüdür (Pervaz, 2018).

- Resfebe, harflerin, sembollerin, sayıların hatta boşlukların bile anlamlı olduğu renkli ve eğlenceli bir bulmaca türüdür(Erdoğan, 2019)
- Resfebe, kelime veya kelime gruplarının harf, sayı ve resimlerle temsil edilmesiyle oluşturulan bir oyundur(Saygın ve Saygın, 2021)

2.7. Resfebenin Faydaları

Resfebe yalnızca bir zekâ oyunu veya bulmaca değildir. Resfebenin çözmeye çalışan kişilere birçok konuda faydası vardır. Özellikle bir konuya odaklanma becerisi kazandırdığı, hayal gücünü geliştirdiği, merak duygusu uyandırarak araştırmaya yönlendirdiği, üst düzey düşünme becerisi sağladığı ve bu sayede farklı bakış açıları kazandırdığı söylenebilir(Türedi, 2019).

Literatür incelendiğinde resfebenin faydalarına ilişkin şu açıklamalar dikkat çekmektedir.

Saygın ve Saygın'a (2021) göre resfebenin faydaları şu şekilde ifade edilmiştir:

- Hayal gücünü geliştirir.
- Analitik düşünme becerisini geliştirir.
- Algılama ve muhakeme becerisini geliştirir.
- Bilgi ve kavram gelişimini destekler.
- Dikkat ve konsantrasyonu geliştirir.
- Strateji üretme kapasitesini artırır.
- Aktif düşünme süreçlerini hızlandırır (Saygın, Saygın, 2021).

Pervaz (2018) ise resfebenin faydalarını şu şekilde ifade etmiştir:

- Hayal gücü ve mizah gücünü geliştirir.
- Kelimelere, şekillere ve olaylara bakış açısını değiştirir ve geliştirir.
- Algıyı destekler ve geliştirir.
- İpuçlarından yararlanarak bütüne ulaşma, çıkarım yapma becerisini geliştirir.
- Üretkenliği artırır.
- Problem çözme yeteneğini geliştirir, hızlandırır.
- Yorumlama yeteneğini geliştirir ve dikkati toplamaya yardımcı olur.
- Ezbercilikten uzaklaştırır.

- Düşündürür (Pervaz, 2018).

2.8. Resfebenin Tarihi

Resfebenin tarihi çok eski yıllara dayanmaktadır. Resfebe kelimesinin kökeni batı dillerinde 'Rebus' adı verilen bir kavramdan geldiği ifade edilmektedir (Pervaz, 2018). Rebus Fransızca ve Latince 'res' yani 'şey' kelimesinin çoğullarındandır. Bir ifadenin kelimelerle değil 'şey'lerle anlatılmasını ifade etmektedir (Pervaz, 2018).

İnsanlar tarih boyunca birbirleriyle iletişim kurmak için farklı yollara başvurmuşlardır. İnsanlar bu iletişim sürecini kimi zaman doğrudan, kimi zaman ise dolaylı olarak gerçekleştirmişlerdir. Alfabenin ve dilsel iletişimin olmadığı zamanlarda insanlar duygu ve düşüncelerini ifade etmek için mağara duvarlarına resimler yaparak bir bakıma rebus'un en ilkel halini de keşfetmiştir(Zeğerek, 2019).

Görsel iletişimde çizim kullanımına sıklıkla rastlanmakta ve amaç ironi, mecaz, cinas, teşbih, mübalağa vb. anlatımları güçlendirmek, izleyicileri etkileyerek ikna etmektir. Resmin tarihi antik Yunanistan'a kadar uzanabilir (Gökhan, 2011). Çin ve Mısır gibi birçok eski uygarlık, retorik rakamları kullanarak kendi yazı sistemlerini geliştirdi (Ramsey, 1987 akt. Birol, 2022).

Resimli alfabe' ya da 'resimli bilmece' olarak dilimize geçen rebus kelimesi, Türkiye'de 'resim' ve 'alfabe' kelimelerinin hecelerinin birleşiminden oluşturulan 'resfebe' kelimesi ile adlandırılmaktadır. Zeğerek, konu ile ilgili bazı internet kaynaklarında resfebe kelimesinin Türkiye'de ilk kez Köksal Karakuş ve Cihan Altay tarafından kullanıldığını ifade etmekle birlikte de bu kelimenin kökeni hakkında akademik bir kaynağa ulaşamadığını belirtmektedir(Zeğerek, 2019). Türedi(2019) ve Erdoğan(2019) kitaplarında resfebe kelimesinin isim babasının Köksal Karakuş olduğunu ifade etmektedir.

Resfebe soruları 2002 yılından beri yayınlanan Akıl Oyunları Dergisi ve Türk Beyin Takımı yarışmalarında yer alırken, Türk Zeka Vakfı yarışmalarında resfebe soruları Emrehan Halıcı tarafından hazırlanmıştır (Yurtoğlu, 2017)

Özellikle son yıllarda resfebe hazırlayan, reafebe çizen ve resfebe çözen kişi ve

grupların sayısı giderek artmaktadır. Bu artışla birlikte resfebe alanı çeşitlenmekte ve zenginlik kazanmaktadır. Resfebe hazırlayan kişi sayısı arttıkça resfebe alanında yeni mantıklar gelişmekte ve resfebenin kullanım alanları da giderek artmaktadır.

Ülkemizde resfebeler çoğunlukla öğrencilerin analitik düşünme becerilerini ve hayal güçlerini eğlenceli bir şekilde geliştirmek için eğitim sürecinde kullanılmaktadır. Dilimizde en ünlü bilmece örneklerinden biri "C1 = Cebir" bilmecesidir. "C" harfinin ve "1" sayısının (ce+bir) okunuşu "cebiri" kelimesini oluşturur. K10 (Kon), 12M (Tasarruf) örnekleri de harf ve rakamların bir arada kullanılarak oluşturulmuş çizgi çizim örnekleridir. (Yurtoğlu, 2017). Yazının icadından önceki dönemde çizimin ilk kullanımının iletişimi sağlamak olduğu düşünülmektedir. Bu ilkel dil "resim bulmacası" olarak adlandırılır ve tüm alfabelerin temelidir (Zeğerek, 2019).

2.9. Resfebe Nasıl Çözülür

Kısaca bir kelimeyi farklı şekilde anlatmak olan resfebe kâğıt kalem kullanılarak çizim şeklinde yapılabileceği gibi dijital ortamda farklı programlar kullanılarak da hazırlanabilir. Resfebe bir deniz, bir okyanus gibidir. Nasıl ki denizi, okyanusu oluşturan birçok öge olduğu gibi resfebeyi oluşturan da birçok öge vardır. Resfebeyi oluştururken kullanılan nesnelere resfebenin ögeleri olarak düşünülebilir. Resimler, şekiller, harfler, semboller, sayılılar, canlı ve cansız varlıklar, soyut kavramlar resfebe ögelerinden bazılarıdır. Resfebe ögelerine örnek verilecek olursa kısaltmalar, para birimleri, il plaka kodları, Romen rakamları, elementlerin sembolleri, rakamlar, bitkiler, hayvanlar, matematik sembolleri gibi birçok şeyi sayılabilir (Ateş-Erdoğan, 2019) Resfebe hazırlarken en önemli kural seçilen ögenin nesnel olmasıdır. Yani resfebede kullanılan ögenin anlamının herkes tarafından aynı şekilde bilinmesidir.

Resfebede diğer zekâ oyunlarında olduğu gibi net ve kesin kurallar yoktur. Kuraldan ziyade kullanılan mantıklar vardır. Bu sayede resfebe hazırlayan kişiler resfebeye kendilerinden bir şeyler katabilir, yeni mantıklar getirebilirler. Örneğin resfebe ögesini ters çevirmek yerine, ögenin düz halinin sağ üst köşesine (üssü mantığıyla) -1 yazarak da ters çevrilmesi gerektiği ilk defa Türedi tarafından kullanılmıştır (Türedi, 2019). Resfebe hazırlamak kişinin hayal gücüne bağlıdır. O yüzden bir kelime çok farklı şekillerde resfebe ile anlatılabilir.

Resfebede Harf, Nesne ve Rakamların Kullanımı

Resfebede sessiz harfler yanlarına -e sesi gelerek okunabileceği gibi -e sesi olmadan da okunabilir. Harf, nesne, rakam gibi resfebe öğelerinin ifade ettiği okunuşlarını yazmak yeterli olacaktır (Türedi, 2019).

12M = **birikim**

C1= **Cebir**

İKİKİKİKİK= **Beşik**

KÖK

= k-ütü-k = **kütük**

K10

= k-on-ut= **konut**

Resfebe Öğelerinin Duruşları

Resfebeyi oluşturan öğeler duruşlarına göre yan, ters, düz, eğik, yamuk, dik şekilde olabilir (Ateş-Erdoğan, 2019). Öğeler okunurken duruşları ile birlikte okunarak kelime oluşturulur.

Ç

LA

= ç-ağ-la yan(yan şekilde durduğu için)= **çağlayan**

FA

S

= fa yan(yan şekilde durduğu için)-s= **fayans**

LİK

= ters lik(lik hecesi ters durduğu için)= **terslik**

Resfebe Öğelerinin Özellikleri

Resfebeyi oluşturan öğeler ince, kalın, büyük, küçük, dar, geniş şekilde

kullanılabilir(Ateş-Erdoğan, 2019). Ögeler okunurken özellikleri ile birlikte okunarak kelime oluşturulur. Ayrıca kelimelerin özelliklerinin eş anlamları da kullanılabilir(büyük kelimesi iri, dev şeklinde de kullanılabilir). Ögelere bu anlamlar katılırken karşılaştırma yapılır ve kastedilen öge okla gösterilir.

= ince cik(cik hecesinin ince olarak yazılan gösterimiş) = **incecik**

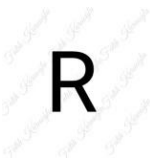
= g-iri ş(ş harfi diğer harften daha büyük yazılmış yani iri ş)= **giriş**

Resfebede Renklerin Kullanımı

Resfebe oluşturulurken renkler tek başına kullanılabileceği gibi harfler, sayılar, heceler renklendirilerek de kullanılabilir (Pervaz, 2018). Resfebede renkler kullanılırken rengin eş anlamlısı (kırmızı=al, siyah=kara, beyaz=ak) çok sık kullanılır. Resfebeyi oluşturan öge rengi ile birlikte okunarak kelime oluşturulur. Renk ögeden önce okunabileceği gibi ögeden sonra da okunabilir.

= al ın(ın hecesi kırmızı yani al renk yazılmış) = **alın**

= kara r(r harfi siyah yani kara renk yazılmış) = **karar**

= sarı m (m sarı renk yazılmış) s ak(s beyaz yani ak renk yazılmış) = **sarımsak**

= al b(b kırmızı yani al renk) ay = **albay**

Resfebede Harf, Şekil, Sayı ve Resimlerin Birbiri Üzerinde Bulunması

Harf, şekil, sayı ve resimlerin birbiri üzerinde bulunması resfebelerde çok sık kullanılmaktadır. Bu tarz resfebelerde ögeler okunurken bulunma durum eki-de, -da veya yapım eki -lı, -li, -lu, -lü kullanılarak okunur(Pervaz, 2018). Bu tarz resfebeler çözüldürken alttaki ögeye ‘neyli?’ veya üstteki ögeye ‘nerede?’ sorularını sorarak kelimeye ulaşabiliriz.

= y harfi a harfinin üzerinde bulunmakta. Y harfine nerede? Sorusunu sorarak kelimeye ulaşabiliriz. a da y = **aday**

= m harfinin üzerinde k harfi bulunmakta. M harfine neyli? Sorusunu sorduğumuzda resfebenin cevabına ulaşabiliriz. ke li me = **kelime**

= k harfinin üstünde 1 bulunmakta. K harfine neyli? sorusunu sorduğumuzda kelimeye ulaşabiliriz. 1 li k = **birlik**

= uk hecesi top resminin üzerinde bulunmakta. Top neyli? Sorusunu sorarak kelimeye ulaşabiliriz. top uklu ayakkabı = **topuklu ayakkabı**

Resfebede Dokuların Kullanımı

Resfebede harfler, sayılar herhangi bir doku malzemesinden yapılmış olabilir. Bu doku malzemeleri; su, ateş, toprak, tahta, altın, gümüş vb. maddeler olabilir(Ateş-Erdoğan, 2019). Bu doku malzemelerin eş anlamları veya eski dildeki karşılıkları da kullanılabilir.

= p – el – i kan(i harfi kandan yapılmış) = **pelikan**

= top r(r harfi toplardan yapılmış) ak(beyaz renk görseli) = **toprak**

= sus s (s harfi sudan yapılmış) mak(m harfi beyaz yani ak renk) = **susmak**

Resfebede Ögelerin Bölünmesi Parçalanması

Resfebede ögeler bölünürken harf, hece veya kelime sayısına göre bölünür(Ateş- Erdoğan, 2019). Örneğin bir resim iki parçaya ayrılmışsa bu o resmin belirttiği kelimenin iki heceye ayrılacağını gösterir.

= ba ş lık (balık resmi iki parçaya ayrılmış yani balık kelimesi iki heceye ayrılarak arasına ş harfi getirilmiş) = **başlık**

= sa k at (saat resmi iki parçaya ayrılmış yani saat kelimesi iki heceye ayrılarak arasına k harfi getirilmiş) = **sakat**

Resfebede Düşünme ve Konuşma Balonlarının Kullanılması

Konuşma ve düşünme balonları resfebelerde çok sık kullanılmaktadır. Konuşma balonu ile resfebeye der, dedi, diyor, diyor ki, de, söyler, söylüyor anlamları eklenmektedir. Düşünme balonu ile resfebeye düş, hayal, an, anar, anma, umma, umar, sanma, sanar, gibi

anlamlar eklenmektedir (Pervaz, 2018).

L harfi konuşurulmuş ve konuşma balonu içine i harfi yazılmış. L i der şeklinde düşünerek kelimeye ulaşabiliriz. = **lider**

Konuşma balonu içine s harfi yazılmış. Konuşma balonunun der anlamıyla birlikte der s kelimesine ulaşabiliriz. = **ders**

Ş harfinin üstündeki düşünme balonunun içine s harfi yazılmış. Düşünme balonunun an anlamı ile birleştirerek ş an s kelimesine ulaşırız. = **şans**

T harfi üzerindeki konuşma balonunun içine yazılan ar hecesi ile konuşma balonunun umar anlamı birleştirerek t ar umar kelimesine ulaşırız. = **tarumar**

Resfebede Ögelerin Konumu

Resfebede konum belirten alt-üst, aşağı-yukarı, ön-arka, sağ-sol gibi ifadeler görselleştirilerek kullanılır(Ateş-Erdoğan, 2019). Bu ifadelerin altında-üstünde, sağında-solunda gibi ek getirilmiş halleri de kullanılabilir.

H alt er (er(asker) görseli h harfinin altında bulunmakta) = **halter**

Y er üstü (y harfi er görselinin üstünde bulunmakta) = **yerüstü**

Kül üstü r(r harfi kül hecesini üstünde bulunmakta) = **külüstür**

Resfebede Nokta Ekleme ve Çıkarma

Resfebede bir ögeye nokta eklemek ya da ögeden nokta çıkarmak mümkündür. Örneğin 'arı' görselinin üzerine nokta konması kelimenin 'ari' şeklinde okunmasını sağlar. Bir görselden de nokta çıkarmak kelimenin noktalarını silmek demektir (Türedi, 2019).

Gül ün(un görselinin üzerine iki nokta konulmuş) ç = **gülünç**

S uç(3 rakamından iki nokta çıkarılmış) = **suç**

Resfebede Harf Ekleme ve Çıkarma

Resfebede bazı şekillerin isimlerini kullanırken bazı harflerini çıkararak veya harf ekleyerek kullanabiliriz(Saygın ve Saygın, 2021). Harf ekleme ve çıkarmalarda toplama ve çıkarma işlemleri mantığıyla + ve – sembollerini kullanabiliriz.

B ada na(nal görselinden l harfi çıkarılmış) = **badana**

Panda görselinde p harfi çıkarılarak m harfi eklenmiş = **manda**

Martı görselinden m harfi çıkarılmış artı kelimesi kalmış ş harfi ile birleştirince artı ş kelimesine ulaşılır. = **artış**

Resfebede iki harfin karşılıklı olarak yer değişikliğinde geri dönüşüm sembolü kullanılır.

Kap(e harfi a harfine dönüştürülmüş) t an(saat) = **kaptan**

Resfebede Matematiksel İfadeler ve Noktalama İşaretlerinin Kullanımı

Resfebede matematiksel ifadelerden, sembollerden ve noktalama işaretlerinden de yararlanabiliriz. Bu ifadeler belirttikleri anlamlar ile veya eş anlamları ile kullanılır. Eşit işareti resfebeye –dır, -dir, eş, eşit, kadar, aynı, aynıısı gibi anlamlar katar. Çarpı işareti resfebeye tekrar eden ifadeleri ifade etmek için kullanılır. Ayrıca matematiksel ifade olarak kere, kez, defa anlamları da katar.

Resfebede matematiksel ifadeler ve noktalama işaretlerinin kullanımını şu şekilde ifade edebiliriz:

- Bölü işareti kesirlerde kesir sayılarının okunuşundaki ile aynı anlamı katar.
- Küçük işareti(<) az, küçük, büyük işareti(>) çok, büyük anlamı katar.
- & sembolü resfebede ile anlamında kullanılır.
- Virgül resfebede ve anlamında kullanılır.
- Soru işareti resfebede –mı, -mi, -mu, -mü anlamlarında kullanılır.
- Ünlem işareti resfebede oh, ah, vah anlamlarında kullanılır.
- Nokta resfebede im, iz, işaret anlamları katar(Ateş-Erdoğan, 2019)

M=E

m eş(= eş anlamında) e = **meşe**

B&T

& sembolü ile anlamı katar = **bilet**

Gü,N

Virgül ve anlamı katar. = **güven**

L
Be

Kesir sayılarının okunuşu mantığıyla be de l şeklinde okunabilir. = **bedel**

(Ma)x2

Çarpı 2, parantez içindeki hecenin iki kez okunacağı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/ MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümü araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve veri analizinde kullanılan tekniğe ilişkin bilgiler oluşturmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisi karma yöntem kullanılarak araştırılmıştır. Uygulamanın etkililiğini ölçmek ve nitel verilere de ulaşmak amacıyla karma yöntem seçilmiştir. Bu çalışmada Sıralı-Açıklayıcı Karma Yöntem tasarımı tercih edilmiştir. Sıralı-Açıklayıcı tasarımda baskın olarak nicel veriler toplanır, analiz edilir ve daha sonra nitel veriler toplanır. Öncelik çoğu zaman nicel verileridir. Nitel veriler nicel verileri arttırmak için toplanır (Baki, Gökçek 2012). Bu çalışmada nicel veriler elde edildikten sonra yapılan öğretmen görüşmeleri ile nicel veriler artırılmaya çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Çanakkale ili Biga ilçesinde bulunan bir ilkokulda 4. sınıfta eğitim görmekte olan öğrenciler ve bu öğrencilerin sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde karma yöntem örneklemelerinden Uygunluk Örneklemi tercih edilmiştir. Uygunluk örneklemi hem kolay ulaşılabilir, hem de çalışmaya katılmaya gönüllü olan örneklem seçme şeklidir(Baki, Gökçek, 2012). Araştırmacının aynı ilçede görev yapıyor olması sebebiyle erişimin kolay olmasından dolayı bu örneklem tercih edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları olarak Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel

Düşünme Ölçekleri ve yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel Düşünme Ölçekleri, Amerikan Felsefe Birliği' nin desteğiyle Facione başkanlığında felsefe, eğitim, sosyal bilimler ve fizik bilimleri alanlarında uzman 46 kişinin katılımıyla gerçekleşen Delphi Projesi' nde uzmanların konsensüsü ile ortaya çıkan eleştirel düşünme beceri alanları (analiz, değerlendirme, çıkarım, yorumlama, açıklama ve öz düzenleme) temel alınarak geliştirilmiştir. Bu altı eleştirel düşünme beceri alanının her biri için daha önce hazırlanan ölçeklerden ve uzmanlardan alınan bilgi-görüşler doğrultusunda ayrı bir ölçek geliştirilmiştir. Bu altı ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği için yapılan uygulamalar dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine (toplam 201 öğrenci) yapılmıştır. Her bir alt ölçeğin geliştirilme süreci kısaca şu şekildedir (Demir, 2006):

Uzmanların görüşleri, eleştirileri ve önerileri ile değiştirilen ve geliştirilen Eleştirel Düşünme–Analiz Ölçeği Taslağının güvenilirliği için “test–tekrar test yöntemi” uygulanmıştır. 201 öğrenciye yaklaşık üç hafta arayla uygulanan taslak ölçekten elde edilen verilere çift serili (biserial) korelasyon ve pearson momentler çarpımı korelasyonu uygulanmıştır.

Eleştirel Düşünme–Değerlendirme Ölçeği Taslağının güvenilirliği için de “test–tekrar test yöntemi” uygulanmıştır. 201 öğrenciye yaklaşık üç hafta arayla uygulanan taslak ölçekten elde edilen verilere çift serili (biserial) korelasyon ve pearson momentler çarpımı korelasyonu uygulanmıştır.

Eleştirel Düşünme–Çıkarım Ölçeği Taslağının güvenilirliği için de “test–tekrar test yöntemi” uygulanmıştır. 201 öğrenciye yaklaşık üç hafta arayla uygulanan taslak ölçekten elde edilen verilere çift serili (biserial) korelasyon ve pearson momentler çarpımı korelasyonu uygulanmıştır.

Eleştirel Düşünme–Yorumlama Ölçeği Taslağı, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapmak amacıyla 201 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilerle 10 soruluk taslak ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği ITEMAN Madde ve Test Analiz Programı kullanılarak yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için Kuder-Richardson 20 (KR20) formülü uygulanarak ölçme aracının alfa katsayısı hesaplanmıştır.

Eleştirel Düşünme–Açıklama Ölçeği Taslağı, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapmak amacıyla 201 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilerle 10 soruluk taslak ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği ITEMAN Madde ve Test Analiz Programı kullanılarak yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için Kuder-Richardson 20 (KR20) formülü uygulanarak

ölçme aracının alfa katsayısı hesaplanmıştır.

Eleştirel Düşünme–Öz düzenleme Ölçeği Taslağı, 16 maddeden oluşan likert tipi bir ölçek olarak hazırlanmıştır. Yapılan literatür çalışması sonucunda çok sayıda kaynak ve ölçme aracı taranarak elde edilen bilgiler ışığında hazırlanan çok sayıda denemelik maddelerden oluşan veri toplama aracının ilk hali, bu maddelerin doğruluk derecesini kontrol etmek amacıyla, bir grup uzmanın kanısına sunulmuştur. Maddelerin konuyla ilgisi, tutarlılığı, olumlu-olumsuz ayrımının doğruluk derecesi uzman yargılarıyla belirlenmiştir. Uygun olmadığına karar verilen maddeler veri toplama aracından çıkartılmıştır. Fikir birliği olan 16 maddeden oluşan veri toplama aracının, öğrenci görüşleri almasını sağlamak için “her zaman”, “bazen” ve “hiçbir zaman” olmak üzere üçlü dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Ortaya çıkan veri toplama aracı, ön uygulama için hazır hale gelmiştir. 16 maddelik denemelik veri toplama aracı, ölçeğin bir bütün olarak aynı değişkeni ölçüp ölçmediğini, bir noktada ölçek maddelerinin toplam puanlarla ne ölçüde uyduğunu belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla 201 öğrenciye uygulanmıştır. Öndeneme uygulamasından sonra, SPSS paket programından yararlanılarak elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilen faktör analizleri, “Principal Faktör Tekniği” ile “Varimax Rotasyonu” kullanılarak yapılmış ve varyansın %49.61’ ini açıklayan bir faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonunda faktör yükleri “.30” ve üzerinde olan maddeler, gerçek uygulama için seçilmiş ve madde-toplam korelasyonları “.30” un altında olan dört madde, veri toplama aracından çıkartılmıştır.

Altı eleştirel düşünme beceri alanının her biri için geliştirilen ölçeklerin ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri için geçerli ve güvenilir ölçekler olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çalışmanın amacı, yapılan araştırmalar, ön uygulamalar, uzman ve öğretmen görüşleri doğrultusunda toplam altı (analiz, değerlendirme, çıkarım, yorumlama, açıklama ve öz düzenleme) alt ölçekten ve 56 sorudan oluşan “Eleştirel Düşünme Ölçekleri Takımı” ortaya çıkmıştır (Demir, 2006).

Araştırmacı tarafından sınıf öğretmenlerine uygulamak üzere yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Danışman öğretim üyesi öncelikle hazırlanan yapılandırılmış görüşme formunu incelemiş, sınıf eğitimi alanında uzman 2 öğretim üyesinin de görüşlerini ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra hazırlanan görüşme formu sınıf öğretmenlerine uygulanarak kullanılmıştır. Görüşme sorularışunlardır:

1. Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlar ile ilgili

analiz yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?

2. Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili değerlendirme yapabilmelerine herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?

3. Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerimizin verilen farklı durumlarla ilgili çıkarımda bulunmalarında herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?

4. Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumları yorumlayabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?

5. Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili açıklama yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?

6. Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin öz düzenleme becerilerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan Demir (2006) tarafından geliştirilen Eleştirel Düşünme Ölçekleri ve araştırmacı tarafından geliştirilen 6 sorudan oluşan yapılandırılmış bir görüşme formu ile veriler elde edilmiştir

Araştırmanın konusu olan çalışma amacıyla verilerin toplanması Ekim 2022- Kasım 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup araştırmaya katılım gerçekleştiren öğrencilerin doldurduğu Eleştirel Düşünme Ölçeklerinden elde edilen bütün veriler SPSS istatistik analiz programına aktarılarak veri seti oluşturulmuş ve analiz edilmiştir. Nitel boyut için uygulanan yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler araştırmacı tarafından yazıya dökülmüştür. Daha sonra MAXQUDA programını aktarılan ham veriler kodlama yapılarak kategorilere ulaşılmıştır. Ulaşılan bu kategoriler altında veriler sınıflandırılarak anlamlı hale dönüştürülmüştür. Bazı katılımcıların dikkat çekici görüşleri olduğu gibi sunulmuştur. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular şekillere dönüştürülmüş ve frekansları belirlenmiştir.

Öğrencilerin öntest son test farkları dikkate alınarak normallik dağılımına bakılmış olup Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu sonucuna varılarak parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Skewness (Çarpıklık)

ve Kurtosis (Basıklık) ölçümü -2 ile +2 arasında değerlendirilmelidir (George&Mallery, 2010).

Araştırmanın amacına ilişkin uygulama neticesinde alt amaçları test etmek için Bağımlı Gruplar için t-Testi kullanılmıştır. Bütün ölçekler için normallik analizleri gerçekleştirilip devamında bağımlı gruplar t-Testi gerçekleştirilmiştir.

3.5. Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için katılımcılara çalışma aşaması hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Katılımcı sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler kayıt altına alınmış ve kayıt verileri katılımcılar tarafından onaylanmıştır. Böylece katılımcılar görüşlerinin geçerliliğini kabul etmiş olurlar.

Araştırmanın geçerliğini artırmak için farklı demografik özelliklere sahip sınıf öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Buradaki amaç önyargıyı ortadan kaldırmak ve verileri tarafsız bir şekilde analiz etmektir.

Ayrıca araştırmada konu ve kodlamalar birbirinden bağımsız iki farklı uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Veri analizinin güvenilirliğini artırmak için “güven katsayısı formülü” ($\text{ortak kodlar}/(\text{ortak kodlar} + \text{görüş ayrılığı}) \times 100$) (Miles & Huberman, 1994) kullanılmış, kodlayıcılar arası uyum yüzdesi 87 olarak belirlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama araçları ile ulaşılan bulguların analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın ilk alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-2’ de verilmiştir.

Tablo 2

4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel Düşünme-Analiz Becerileri	Ön test	73	6,3562	1,45650	72	-2,365	.021
	Son test	73	6,8082	1,27647			

($p > .05$)

Tablo 2 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,35” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,80” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlıdır [$t(72) = -2,365$, $p = .021$, $n^2 = .117$]. Bu analizde son test lehine bir farklılaşma meydana gelmiştir. Yani resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin eleştirel düşünme-analiz becerilerinde anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir.

4.2. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın ikinci alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-

Değerlendirme becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-3’ de verilmiştir.

Tablo 3

4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-değerlendirme becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme- değerlendirme becerileri	Ön test	73	6,2192	1,66872	72	-2,544	.013
	Son test	73	6,8082	2,05924			

(p>.05)

Tablo 3 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,21” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “6,80” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlıdır [$t(72) = -2,544$, $p = .013$, $n^2 = .274$]. Bu analizde son test lehine bir farklılaşma meydana gelmiştir. Yani resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin eleştirel düşünme-değerlendirme becerilerinde anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir.

4.3. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarım Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın üçüncü alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarım becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-4’ te verilmiştir.

Tablo 4

4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-çıkarm becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-çıkarm becerileri	Ön test	73	5,4247	1,75529	72	-841	.403
	Son test	73	5,6712	1,83375			

(p>.05)

Tablo 4 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarm Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “5,42” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “5,67” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı değildir [t(72)= -841, p= .403]. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme-Çıkarm becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4.4. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın dördüncü alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-5’ te verilmiştir.

Tablo 5

4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-yorumlama becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-yorumlama becerileri	Ön test	73	5,5068	2,45585	72	-946	.347
	Son test	73	5,7808	2,21263			

(p>.05)

Tablo 5 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “5,50” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “5,78” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılık oluşturamamıştır [t(72)= -946, p= .347]. Hesaplamalara göre istatistiksel olarak bir farklılaşma olduğundan

bahsedilememektedir. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme-Yorumlama becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4.5. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Açıklama Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın beşinci alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Açıklama becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-6’ da verilmiştir.

Tablo 6

4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-açıklama becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-açıklama becerileri	Ön test	73	4,4932	2,10900	72	-1,994	.050
	Son test	73	4,9452	2,22917			

($p > .05$)

Tablo 6 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme- Açıklama Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “4,49” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “4,94” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılık oluşturmamıştır [$t(72) = -1,994$, $p = .50$]. Hesaplamalara göre istatistiksel olarak bir farklılaşma olduğundan bahsedilememiştir. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme-Açıklama becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4.6. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Öz Düzenleme Becerileri Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın altıncı alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Öz Düzenleme becerileri açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ve son test puanları arasında

anlamli bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-7’ de verilmiştir.

Tablo 7

4. Sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri ön test ve son test bağımlı gruplar için t-Testi tablosu

Beceri alanı	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	t-Testi		
					Sd	t	p
Eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri	Ön test	73	15,7808	4,13739	72	-1,260	.0212
	Son test	73	16,3425	3,45695			

(p>.05)

Tablo 7 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme- Öz Düzenleme Becerileri ölçeğinin ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “15,78” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “16,34” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre anlamlı düzeyde bir farklılık oluşturmamıştır [$t(72) = -1,260$, $p = .0212$]. Yani öğrencilerin Eleştirel Düşünme- Öz Düzenleme becerilerinde bir değişim meydana gelmemiştir.

4.7. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam Puanları Açısından Resfebe Eğitimi Sonrası Durumları

Araştırmanın yedinci alt amacı “4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme becerileri toplam puanları açısından resfebe eğitimi sonrası ön test ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda öğrenci verilerine bağımlı gruplar için t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo-8’ de verilmiştir.

Tablo 8

4. Sınıf Öğrencilerinin Beceri Alanları Toplam Ön Test ve Son Test Bağımlı Gruplar İçin t-Testi Tablosu

Beceri Alanı	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t-Testi		
					Sd	t	p

Eleştirel Düşünme	Ön test	73	43,6438	9,35321	72	-3,270	.002
Becerileri Toplam	Son test	73	46,3288	9,60766			

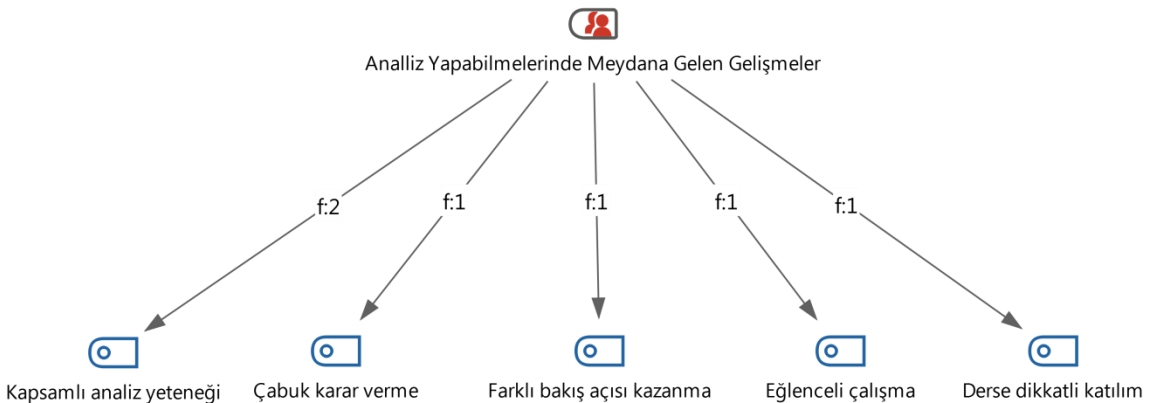
($p > .05$)

Tablo 8 incelendiğinde 4. sınıf öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplamından ön testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “43,64” iken, son testinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması “46,32” olmuştur. Aradaki bu fark .05 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlıdır [$t(72) = -3,270$, $p = .002$, $n^2 = .129$]. Bu analizde son test lehine bir farklılaşma meydana gelmiştir. Yani resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam puanlarında anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir.

Araştırmanın sekizinci alt amacı “Sınıf öğretmeni görüşlerine göre 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinde değişim gerçekleşmiş midir?” sorusudur. Bu amaç doğrultusunda uygulanan yapılandırılmış görüşme formunda 6 soru sorulmuştur. Her bir soruya sınıf öğretmenlerince verilen yanıtlar aşağıda ayrı başlıklar halinde incelenmiştir.

4.8. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Analiz Yapabilmelerindeki Gelişmelere Ait Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin yapılandırılmış görüşme formunda bulunan “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili analiz yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Analiz Becerilerindeki Gelişmeler

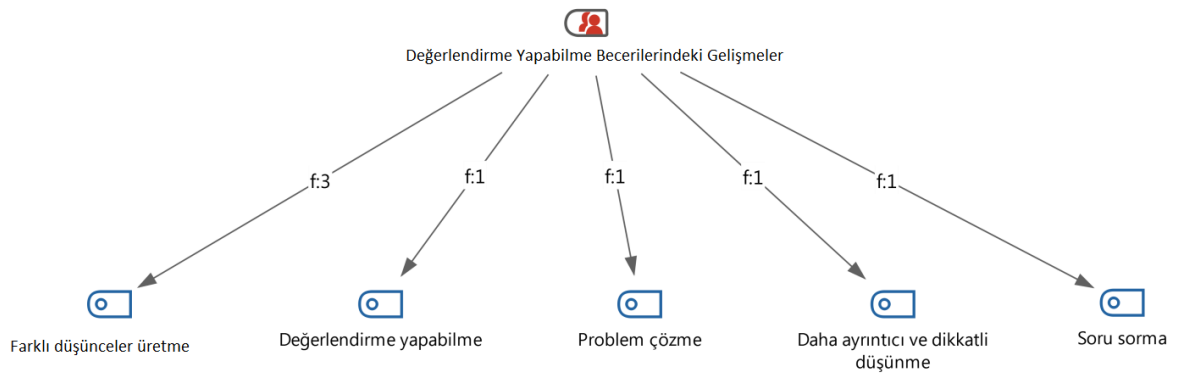
Sınıf öğretmenlerinin Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili analiz yapabilmelerine yönelik görüşleri; kapsamlı analiz yeteneği (f:2), çabuk karar verme (f:1), farklı bakış açısı kazanma (f:1), eğlenceli çalışma (f:1) ve derse dikkatli katılım (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ1: Kesinlikle düşünüyorum. Öğrencilerin olaylara daha farklı bakış açılarıyla bakmaya başladıklarını fark ediyorum. Ayrıca daha dikkatli bir şekilde derslere katılım sağlamaya başladılar. Tabi resfebe de ilgilerini çektiği için eğlenceli bir şekilde derslere olumlu yönde etkisi olmuştur. (Farklı bakış açısı kazanma)

SÖ3: Evet merhabalar hocam. Kesinlikle düşünüyorum çünkü küçük parçaları ayrı ayrı daha kapsamlı değerlendirme ve sonuca varma konusunda çok faydalı olduğunu gördüm. Verdiğiniz Resfebe ve eğitimi de bu konuda gelişme sağladığımı düşünüyorum. (Kapsamlı analiz yeteneği)

4.8. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Değerlendirme Yapabilmelerine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili değerlendirme yapabilmelerine herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Değerlendirme Becerilerindeki Gelişmeler

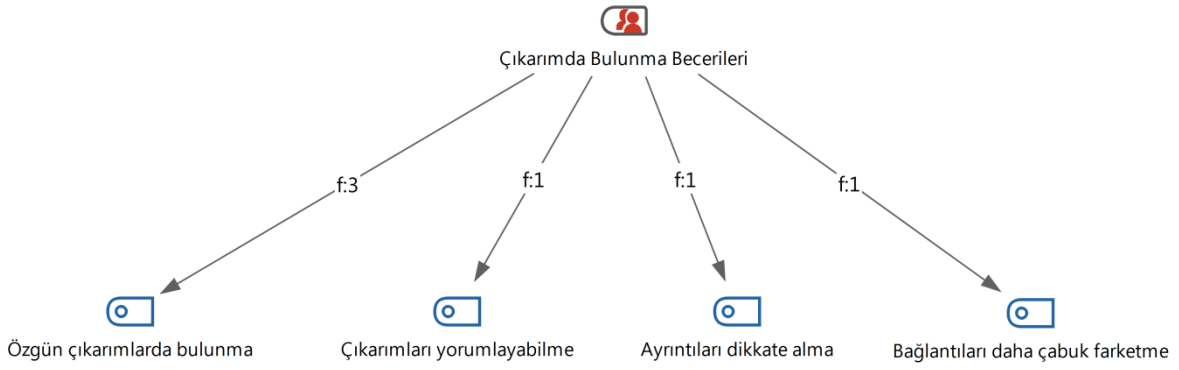
Sınıf öğretmenlerinin resbebe eğitimlerinden sonra öğrencilerin verilen farklı durumlarla ilgili değerlendirme yapabilmelerine ilişkin görüşleri değişik düşünceler üretme (f:3), değerlendirme yapabilme (f:1), problem çözme (f:2), daha ayrıntılı ve dikkatli düşünme (f:1) ve soru sorma (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ2: Mutlaka oldu. Çünkü çocuklar farklı durumlarda ve problemlerde daha ayrıntıcı ve dikkatli düşünmeye başladılar. Problemlere daha ayrıntıcı bakmaya başladılar. Çünkü ayrıntıya inebilirlerse Resfebeyi çözebiliyor. Bu da çocukların problem çözmelerine yansdı. Resfebeyi çözebilmesi için birçok şeyi aynı anda düşünüp, değerlendirip karar vermesi gerekiyor. Bu da çocukların problem çözme yeteneklerine yansdı. Ve durumlar içinde daha farklı çıkarımlar yapabilir hale geldiler. (Daha ayrıntıcı ve dikkatli düşünme)

SÖ4: Evet, farklı durumlara farklı yorumlar getirebildiklerine gördüm. Özellikle Türkçe dersinde görsel metin ilişkilerinde resfebenin çok fazla faydası olduğunu fark ettim. Tabi sadece Türkçe dersinde değil Sosyal Bilgiler dersinde de değerlendirme yapabilme becerilerinin geliştiğini düşünüyorum. Bu becerinin gelişmesinde resfebede birçok özelliği aynı soru üzerinde değerlendirmenin çok fazla kullanılıyor olmasının etkisinin olduğunu düşünüyorum. (Farklı düşünceler üretme)

4.9. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerinizin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Çıkarımda Bulunmalarındaki Gelişmelere Ait Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili çıkarımda bulunmalarında herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Çıkarım Becerilerindeki Gelişmeler

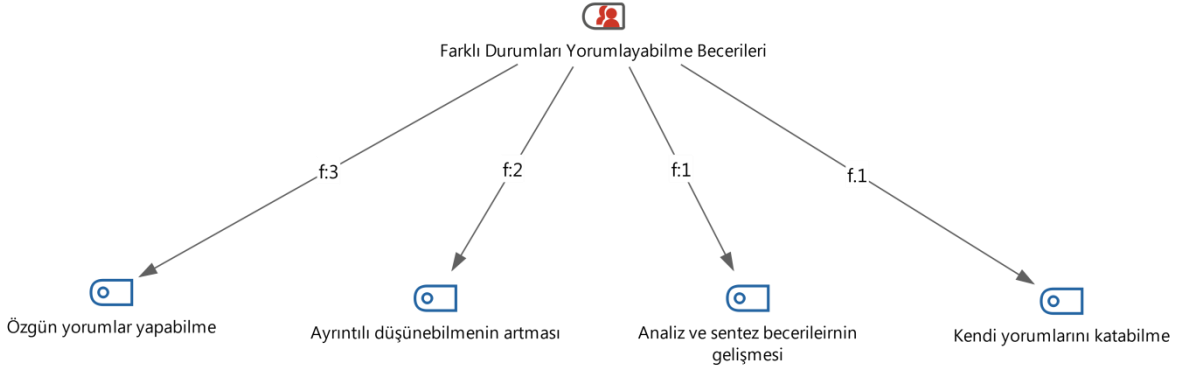
Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlarla ilgili çıkarımda bulunmalarındaki gelişmelere ait görüşleri; özgün çıkarımda bulunma (f:3), çıkarımları yorumlayabilme (f:1), ayrıntıları dikkate alma (f:1) ve bağlantıları daha çabuk farketme (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ3: Hocam gelişme oldu farklı durumları ayrı ayrı değerlendirme ve özgün çıkarım konusunda. Ama bu eğitim biraz daha sürmesini dilerdim. Biraz daha sürse bu konuda daha da gelişme olabilirdi. Ama kesinlikle becerilerini geliştirdi bu konuda. (Özgün çıkarımda bulunma)

SÖ4: Geliştirdiler. Tabii ki her çocukta aynı etki olmuyor, fakat Resfebe ilgisini çeken çocuklarda özellikle yorumlama ve çıkarımda bulunma yeteneğinin geliştiğini fark ettim. (Çıkarımları yorumlayabilme)

4.10. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerinizin Verilen Farklı Durumları Yorumlayabilmelerindeki Gelişmelere Ait Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumları yorumlayabilmelerinde herhangi bir değişim olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 4’de verilmiştir.

Şekil 4. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Yorumlama Becerilerindeki Gelişmeler

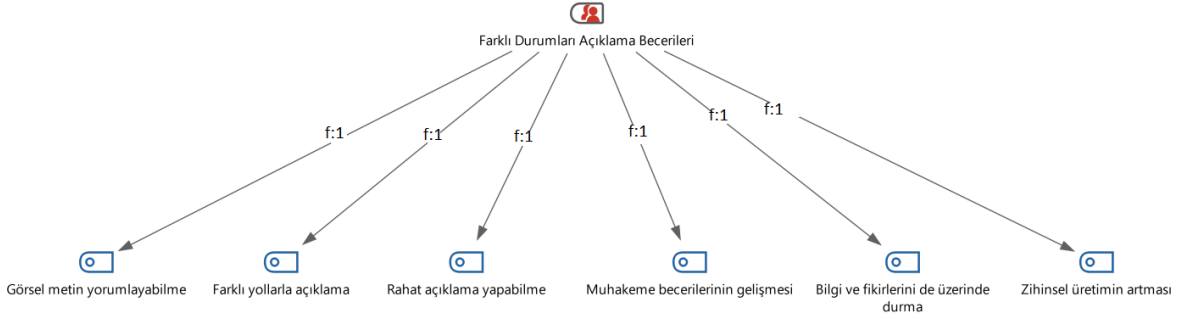
Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumları yorumlayabilmelerindeki gelişmelere ilişkin görüşleri; özgün yorumlar yapabilme (f:3), ayrıntılı düşünmede artış (f:2), analiz yapmayı sentez becerileri (f:1) ve kendi yorumlarını katabilme (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ1: Düşünüyorum. Diğer cevaplara pareler olarak bunda da resfebenin etkisi olduğunu düşünüyorum. Bir farklı tutum sergiliyorlar. Sosyal Bilgiler dersinde Milli Mücadele konusunda anlatılan olaylarla ilgili kendi yorumlarını ifade edebildiklerini gördüm. Olayların sonuçları ile ilgili akla gelmeyecek farklı tarzda yorumlar yapabiliyorlar. (Özgün yorumlar yapabilme)

SÖ3: Bu konuda da gelişme oldu. Çünkü çocuklarda en zorlandığımız konu biliyorsunuz yorum yapma konusudur. Zihinlerinde farklı durumları tek tek canlandırıp her biri hakkında yorum yapmaya başladılar. Kesinlikle faydasını gördük. Sosyal Bilgiler dersinde Milli Mücadele konusu zor bir konudur. Bu konuda bile öğrencilerin derslerde farklı farklı yorumlar yaptığını gördüm. (Kendi yorumlarını katabilme)

4.11. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerinin Verilen Farklı Durumlarla İlgili Açıklama Yapabilmelerindeki Gelişmelere Ait Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili açıklama yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 5’de verilmiştir.

Şekil 5. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Açıklama Becerilerindeki Gelişmeler

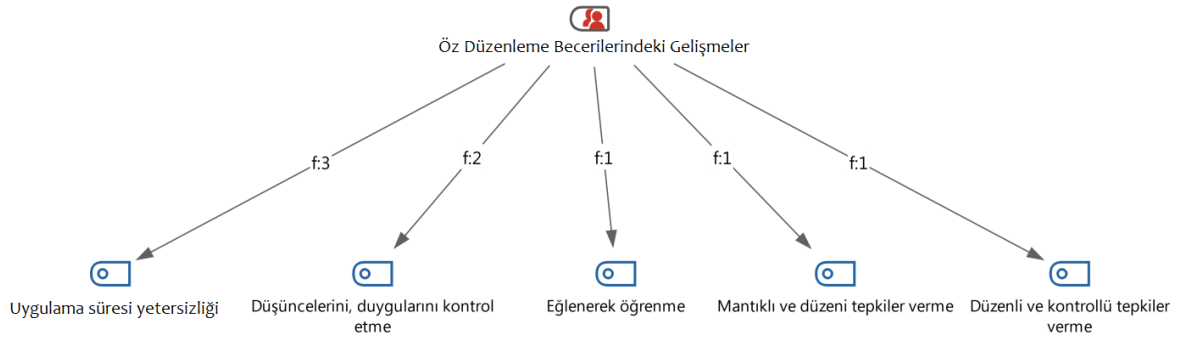
Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin verilen farklı durumlarla ilgili açıklama yapabilmelerindeki gelişimlere ait görüşleri; görsel metin yorumlayabilme (f:), farklı yollarla açıklama (f:), rahat açıklama yapabilme (f:), muhakeme becerilerinin gelişmesi (f:), bilgi ve fikirlerin üzerinde durma (f:) ve zihinsel üretimin artması (f:) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ1: Kesinlikle. Çünkü resfebe de farklı düşünmeye sevk ettiği için çocukların düşünmesine yönelik bir çalışma olduğu için bu yönde de yine olumlu bir şekilde olduğunu düşünüyorum. Zihinsel olarak daha fazla zihinlerini çalıştırdıklarını düşünüyorum. (Zihinsel üretimin artması)

SÖ4: Bu konuda da gelişme olduğunu gördüm. Görsel metin yorumlamasına çok katkısı oldu bunun. Çocuklar o resmi görerek daha farklı yorumlar da çıkabileceğini, daha farklı çıkarımlarda bulunabileceklerini fark ettiler. Evet, kesinlikle bir gelişme olduğunu görüyorum. Keşke daha uzun devam edebilseydi ya da mesela haftada bir ders saati aynı zeka oyunları gibi bir ders saati de resfebe yapabilseydik daha da verim alabileceğimizi düşünüyorum. (Görsel metin yorumlayabilme)

4.11. Resfebe Eğitimlerinden Sonra Öğrencilerinin Öz Düzenleme Becerilerindeki Gelişmelere Ait Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinin öz düzenleme becerilerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme-Öz düzenleme Becerilerindeki Gelişmeler

Sınıf öğretmenlerinin resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin öz düzenleme becerilerindeki gelişmelere yönelik görüşleri; uygulama süresi yetersizliği (f:3), düşünce ve duygularını kontrol etme (f:2), eğlenerek öğrenme (f:1), mantıklı ve düzenli tepkiler verme (f:1) ile düzenli ve kontrollü tepkiler verme (f:1) şeklindedir. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

SÖ4: Evet düşünüyorum. Özellikle resfebeye ilgi duyan bu konuda meraklı olan çocuklar düşüncelerini yönetmeyi öğrendiler. Bir resfebeyi çözerken o kadar farklı şeyleri de düşümleri gerekiyor ki doğal olarak düşüncelerini yönetmeyi de öğrendiler. Aynı zamanda eğlenerek öğrendiklerini fark ettim. Resfebenin bence dersleri olan en büyük katkısı bu. Çocuklar hem eğleniyorlar hem öğreniyorlar. Planlı hareket etmeyi öğrendiler. Keşke eğitimler daha fazla devam edebilseydi gerçekten her konuda faydalı olduğunu düşünüyorum. (Düşüncelerini kontrol etme)

SÖ3: Evet zihinlerinde düşüncelerini, duygularını kontrol etme konusunu çok gelişme oldu ve resfebe bu konuda çok etkili oldu. Açıklama yapma konularında da çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Daha kontrollü davrandıklarını gözlemliyorum. Dediğim gibi sizin verdiğiniz eğitimin çok faydasını gördük. Sınıfım çok severek hatta sordular. Bir daha ne zaman yapacağız, bir daha ne zaman yapacağız inşallah daha çok zamanınız olur. (Duygularını kontrol etme)

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin resfebe etkinlikleriyle değişimini nicel ve nitel boyutuyla ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-analiz becerilerinde uygulama sonrası anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir. Yine eleştirel düşünme-analiz becerileri konusunda öğretmenlere sorulan soruların bulgularına göre öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin resfebe eğitimi sonucunda daha kapsamlı analiz yaptığı konusunu ön plana çıkarmışlardır.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-değerlendirme becerilerinde uygulama sonrası anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir. Yine eleştirel eleştirel düşünme-değerlendirme becerileri konusunda öğretmenlere sorulan soruların bulgularına göre öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin resfebe eğitimi sonucunda daha çok değişik düşünceler ürettikleri konusunu görüş olarak bildirmişlerdir.

Bunun yanında resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-çıkartım becerileri uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşme de öğretmenlerin yanıtlarına göre yorumlama ve çıkarımda bulunma, ayrı ayrı değerlendirme ve çıkarım konusunda, özgün sonuçlar ortaya koyabilme, ayrıntıcı ve dikkatli olma, bağlantıları daha çabuk farketme ve farklı çıkarımlarda bulunma konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-yorumlama becerileri uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşme de öğretmenlerin yanıtlarına göre özgün yorumlar yapabilme, ayrıntılı düşünmede artış, analiz yapmayı sentez becerileri ve kendi yorumlarıyla ifade etme konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-açıklama becerileri uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşme de öğretmenlerin yanıtlarına göre görsel metin yorumlayabilme, farklı yollarla açıklama, rahat açıklama yapabilme, muhakeme becerilerinin gelişmesi, bilgi ve fikirlerin üzerinde durma ve zihinsel üretimin artması konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri

uygulama sonrası anlamlı farklılık gerçekleşmese de öğretmenlerin yanıtlarına göre düşünce ve duygularını kontrol etme, eğlenerek öğrenme, mantıklı ve düzenli tepkiler verme ile düzenli ve kontrolü tepkiler verme konularında öğrencilerde gelişmeler olmuştur.

Son olarak resfebe eğitimi sonrası öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerileri Toplam puanlarında anlamlı olarak yükselme gerçekleşmiştir. Yani eleştirel düşünme ölçekleri toplam puanlarına ön test ve son test karşılaştırması açısından bakıldığında ise 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinde resfebe eğitimi sonrası artış yaşanmıştır.

5.2. Tartışma

Çocuklarında eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek bu yüzyılda da ülkelerin en önemli amaçlarından, görevlerinden ya da isteklerinden biridir. Bu değerli amaç için de yatırım yapan ülkeler sistemlerini ve sistem içindeki önemli unsurlarını işe koşarlar. Öğretmen, öğretim programları, uygulamalar ve veli desteği bu açıdan kritik öneme sahiptir. Bu araştırma da resfebe etkinlikleri vasıtasıyla ilkokul son sınıf öğrencilerinde eleştirel düşünme becerilerini geliştirme çabasını ortaya koymaktadır. Literatürde eleştirel düşünme becerilerindeki değişimi ölçmeye çalışan birçok araştırma olsa da resfebe etkinliklerinin özne olduğu bir araştırmaya rastlanılmadığı ifade edilmelidir.

Araştırmaya göre resfebe eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-analiz becerilerini geliştirmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin daha kapsamlı analiz becerileri resfebe eğitimi sonunda ön plana çıkmaktadır. Yine resfebe eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-değerlendirme becerilerini geliştirmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin değişik düşünceler ürettikleri becerileri resfebe eğitimi sonunda ön plana çıkmaktadır. TBT, zekâ oyunları sayesinde kişilerin güzel vakit geçirebileceği gibi, programlı olarak uygulandığı takdirde akıl yürütme yeteneklerinin artacağını, idrakin ve belleğin gelişmesini de sağlayacağını ifade etmektedir(TBT, 2014). Araştırma sonucunda elde edilen bulgular bu ifadeyi desteklemektedir.

Resfebe eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme-çıkartım becerilerinde bir değişiklik olmasa da bu öğrencilerin göre yorumlama ve çıkartımda bulunma, ayrı ayrı değerlendirme ve çıkartım konusunda, özgün sonuçlar ortaya koyabilme, ayrıntıcı ve dikkatli olma, bağlantıları daha çabuk farketme ve farklı çıkartımlarda bulunma konularındaki becerileri ön plana çıkmaktadır. Söylemez, vd. (2022) ilkokul öğretmenleri değerler eğitimi

dışındaki derslerde de resfebeyi kullanarak dersi daha dikkat çekici ve kalıcı öğrenmeye katkı sağladığı sonucuna varmıştır. Alkan, Mertol ve Mertol (2020) akademik bağlamda, öğrencilere derslerde resfebe araçların kullanımı, merak duygularını uyandırarak ve keşifçi bir tutumla edindikleri bilgilerin kalıcılığını artırmada oldukça etkili bir stratejidir.

Resfebe eğitimi öğrencilerin eleştirel düşünme-yorumlama becerilerini de farklılaştırmasada öğrencilerin bu konuda özgün yorumlar yapabilme, ayrıntılı düşünmede artış, analiz yapmayı sentez becerileri ve kendi yorumlarıyla ifade etme yetenekleri ön plana çıkmıştır. Türelî'ye (2019) göre resfebenin çözmeye çalışan kişiye birçok faydası vardır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular da Türedi'nin bu ifadesini desteklemektedir.

Resfebe eğitimi alan öğrencilerin eleştirel düşünme-açıklama becerileri uygulama sonrası bir değişiklik gerçekleşirse de bu öğrencilerin görsel metin yorumlayabilme, farklı yollarla açıklama, rahat açıklama yapabilme, muhakeme becerilerinin gelişmesi, bilgi ve fikirlerin üzerinde durma ve zihinsel üretimin artması konularındaki becerileri ön plana çıkmıştır. Birol'a (2022) göre resfebe, sözcükleri veya sözcüklerin bölümlerini resimler kullanarak anlamlı bir kelime oluşturan etkili görsel bulmacalardır. Yurteri ve Mertol (2018) Resfebe'nin coğrafya dersinde kullanımı, öğrencilerin tamamının aktif katılımını sağlamış ve dersi daha zevkli bulmalarına neden olmuştur. Bu gözlem, resfebe kullanımının öğrenci ilgisini artırmadaki etkinliğini göstermektedir.

Öğrencilerin eleştirel düşünme-öz düzenleme becerileri uygulama sonrası bir ilerleme gerçekleşirse de öğretmenlerin yanıtlarına göre düşünce ve duygularını kontrol etme, eğlenerek öğrenme, mantıklı ve düzenli tepkiler verme ile düzenli ve kontrolü tepkiler verme konularındaki becerileri ön plana çıkmıştır. Ateş-Erdoğan'a (2019) göre resfebe, harflerin, sembollerin, sayıların hatta boşlukların bile anlamlı olduğu renkli ve eğlenceli bir bulmaca türüdür. Clark (1981)'in yapılan araştırmada, okul öncesi dönemde bulunan öğrencilerin resfebe yöntemini kullanarak kavramları ve kelimeleri daha etkili bir şekilde öğrendikleri ifade edilmektedir.

Demirel, zekâ oyunlarının kişilerin düşünme becerilerini desteklediğini ifade etmektedir(Demirel, 2015). Bu araştırmada resfebenin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Demirel'in bu ifadesini desteklemektedir.

Zekâ oyunlarının derslerde kullanımı dersleri monotonluktan kurtardığı gibi,

öğrencilerin derslere daha aktif katılımını da sağlamaktadır. Öğrenciler bu oyunlar sayesinde eğlenerek öğrenmekte ve öğrenilenlerin kalıcılığı da artmaktadır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenler resfebe etkinlikleri sayesinde öğrencilerin derslerde katılımının arttığını, daha eğlenceli bir şekilde ders işlendiğini ve öğrencilerin eğlenerek öğrendiğini ifade etmişlerdir.

Elde edilen sonuçlara öğretmenlerin penceresinden bakacak olursak resfebe etkinlikleri ile öğretmenler:

- Derslerini daha eğlenceli bir şekilde işleyebilirler.
- Öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılımını sağlayabilirler.
- Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilirler.
- Öğrencilere farklı bakış açıları kazandırabilirler.
- Öğrencilerin hedeflenen kazanımlara ulaşmalarını destekleyebilirler.

Elde edilen sonuçlara öğrencilerin penceresinden bakacak olursak resfebe etkinlikleri ile öğrenciler:

- Olaylara farklı bakış açıları ile bakma becerisi kazanabilirler.
- Analiz, değerlendirme, yorumlama gibi eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilirler.
- Eğlenceli vakit geçirebilirler.
- Resfebede kelimelerin eş anlamları, eski dildeki kullanımları da kullanıldığı için bu sayede kelime dağarcıklarını geliştirebilirler.
- Resfebede birçok ayıntıyı bir arada düşünmek gerektiği için ayrıntılara dikkat etme becerilerini geliştirebilirler.

Bu çalışma, resfebe kullanımının öğrenme sürecindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Resfebenin derslerde kullanımının artması öğrene ortamlarını olumlu yönde etkileyecektir.

5.3. Öneriler

Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisini araştırmak amacıyla ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıda sıralanan önerilerde bulunulmuştur.

- Bu araştırma sadece 4. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Bu konuyu çalışacak olan araştırmacılar diğer sınıf ve kademelerde de bu konuyu çalışabilir.
- Resfebe eğitimi alan öğrencilerin zaman içindeki değişimini/ilerlemesini ortaya koymak amacıyla araştırma konusu ile ilgili boylamsal çalışmalar yapılabilir.
- Ders kitaplarına resfebe ile ilgili etkinlikler eklenebilir, ilgili çalışma kitapları öğrencilere önerilebilir.
- MEB, Resfebe eğitimi konusunda öğretmenlere yönelik farklı hizmetiçi eğitimler düzenleyebilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ H, (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*, Ed. Turan R, Sünbül A.M, Akdağ H, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Alkan, A., Mertol, H. ve Mertol, G. (2020). “Özel Yetenekli Öğrencilerin Bilişim Teknolojileri Derslerinde Bir Farklılaştırma Örneği Olarak Resfebenin Kullanımı.” *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(21), 1-11.
- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., & Bloom, B. S. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Longman, New York.
- Aslan, E. (2016). *Geçmişten Günümüze Sosyal Bilgiler*. Pegem Akademi, Ankara.
- Ateş-Erdoğan, G. (2019), *Adım Adım Resfebe Öğreniyorum*, Ankara, Önka Matbaa
- Baki, A., Gökçek, T. (2012), *Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:11, Sayı:42(001-021), Güz-2012
- Birol, E. (2022), “Öğrencilerin Görsel İletişim Tasarımına Giriş Dersinde ‘Rebus Kullanım’ Becerilerine Yönelik Bir Eylem Araştırması”. *Modular Journal*, 5(2), 225-240.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Aratırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cevizci, A. (1996). *Felsefe Sözlüğü*. Ekin Yayıncılık, Bursa.
- Clark, Charlotte, R. (1981), “*Learning Word Susing Traditional Orthography And The Symbols Of Rebus, Bliss, And Carrier.*” *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 2(46), 191-196.

Craver, K.W. (1999). *Using Internet Primary Sources To Teach Critical Thinking Skills In History*. Greenwood. 05.08.2023 tarihinde <http://ebrary.com> adresinden erişilmiştir.

Demir, M. K. (2006). “*İlköğretim Dördüncü Ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.*” Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(3), 155-170.

Demir, M. K. (2006). *İlköğretim Dördüncü Ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demirel, T. (2015). *Zekâ Oyunlarının Türkçe Ve Matematik Derslerinde Kullanılmasının Ortaokul Öğrencileri Üzerindeki Bilişsel Ve Duyuşsal Etkilerinin Değerlendirilmesi* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Doğanay, A. (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde. (Ss. 15-46). Pegema Yayıncılık, Ankara.

Dündar, Ş. (2018). *Sosyal Bilgilerde İçerik Ve Temel Kavramlar*. H. Çalışkan ve B. Kılcan (Ed.), Sosyal bilgiler öğretimi içinde (ss. 14-52). Lisans Yayıncılık, İstanbul.

Eğmir, E. (2019). “*Öğretmen Eğitiminde Yansıtıcı Düşünme Uygulamalarına İlişkin Türkiye’de Yapılmış Çalışmaların Analizi.*” Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(1), 194-212.

Elder, L., & Paul, R. (2020). *Critical Thinking: Tools For Taking Charge Of Your Learning And Your Life*. Foundation for Critical Thinking.

Ennis, R. H. (1985). “*A Logical Basis For Measuring Critical Thinking Skills.*” Educational

- Leadership, 43(2), 44-48.
- Ennis, R. H. (1993). “*Critical Thinking Assessment.*” Theory into practice, 32(3), 179-186.
- Ercan, M. (2007). *Cumhuriyet Döneminde İlköğretim Sosyal Bilgiler Programlarındaki Sanat Konularının Yeterliliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Ersoy, E. (2012). *Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Probleme Dayalı Öğrenme Sürecinde Duyuşsal Kazanımlara Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Facione, P. A. (1990). *Critical Thinking: A Statement Of Expert Consensus For Purposes Of Educational Assessment And Instruction - Executive Summary - The Delphi Report*. Millbrae, CA: The California Academic Pres. ERIC Document Reproduction Service No. ED 315 423.
- Fisher, R. (2005). *Teaching Children To Think* (2. Baskı). Nelson Thornes, Spain.
- Gavaz, H. O. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Sıra Dışı Problem Çözmedeki Stratejik Esneklikleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Gelbal, S. (1991). “*Problem Çözme.*” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(6).
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Göçmez, B. (2016). *İlkokul 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Münazara Tekniğinin Ders Başarısı Ve Eleştirel Düşünmeye Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Gündoğdu, H. (2009). “Eleştirel Düşünme Ve Eleştirel Düşünme Öğretimine Dair Bazı Yanılgılar.” Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (1), 57-74.
- Güneş, F. (2012). “Öğrencilerin Düşünme Becerilerini Geliştirme.” Türklük Bilimi Araştırmaları, 32, 127-146.
- Gürkan, B. (2009). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar: İlköğretim Dördüncü Ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Ele Alış Biçimlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Adana.
- Halpern, D. F. (1996). *Thought And Knowledge: An Introduction To Critical Thinking*. Lawrence Erlbaum Assosiation, Publishers, London.
- İyi, S. (2003). “İnsan Olma Bilinci Ve Kişi Olma Sorunu Kaygı,” Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi, 2, 21-26.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Aratırma Yöntemleri Kavramlar Lkeler Teknikler*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, H. (1997). *Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Akıl Yürütme Gücü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, N. G. (2018). “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Yaratıcılığı Destekleme Düzeylerinin Belirlenmesi.” Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(2), 157-175.
- Kazancı, O. (1989). *Eğitimde Eleştirici Düşünme Ve Öğretimi*. Kazancı Yayıncılık.
- Kazancı, O. (1998). *Eğitimde Eleştirici Düşünme Ve Öğretimi*. Kazancı Yayıncılık, İstanbul.
- Kennedy, M., Fisher, M. B., & Ennis, R. H. (1991). *Critical Thinking: Literature Review*

And Needed Research. In L. Idol & B.F. Jones (Eds.), Educational values and cognitive instruction: Implications for reform (pp. 11-40). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum & Associates.

Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik Durumlarında Karar Verme Ve Problem Çözme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.

Lewis, A., & Smith, D. (1993). “*Defining Higher Order Thinking.*” *Theory Into Practice*, 32(3), 131-137.

Lipman, M. (1988). *Critical Thinking—What Can It Be? Educational Leadership*, 46(1), 38–43. 05.08.2023 tarihinde http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_198809_lipman.pdf adresinden indirilmiştir.

Maker, C., & Nielson, A. (1996). *Curriculum Development And Teaching Strategies For Gifted Learners*. Austin, Pro-ed.

McGuinness C. (2000). *ACTS (Activating Children’s Thinking Skills). A Methodology For Enhancing Thinking Skills*. ESRC TLRP First Programme Conference. University of Leiceste, Leicester.

McPeck, J. E. (1990). “*Critical Thinking And Subject Specificity: A Reply To Ennis.*” *Educational Researcher*, 19(4), 10–12.

MEB. (2017). *Geleneksel Oyunlar Ve Zekâ Oyunları Zekâ Oyunları Öğreticiliği Kurs Programı*. Ankara. <https://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kurslar/GelenekselOyunlar.pdf> adresinden erişilmiştir.

- MEB. (2007). *İlköğretim Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. 05.08.2023 tarihinde https://reyhanli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_05/13031301_dusunme_egitimi_dersi.pdf adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2016). *Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. 05.08.2023 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2021916102920316-018.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Morgan, C. T. (1991). *Psikolojiye Giriş*. Meteksan, Ankara.
- Özdemir, O. (2008). *Eleştirel Düşünme*. Kriter Yayınları, İstanbul
- Özmen, C. (2010). *Sosyal Bilgiler Ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Paul, R. W. (1992). *Critical Thinking: What, Why, And How? New Directions For Community Colleges*, 1992(77), 3–24.
- Pervaz, O. (2018). *Zihin Atölyesi Resfebe Öğreniyorum*, Mat Kitap, İstanbul.
- Polat, Zafer, S.S. (2019). *Velilerin Sosyal Bilgiler Dersinin Önemine İlişkin Görüşleri, Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmen Akademik Katılımına İlişkin Alguları Ve Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Katılımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Richmond, A. S., & Hagan, L. K. (2011). “Promoting Higher Level Thinking In Psychology: Is Active Learning The Answer?” *Teaching of Psychology*, 38(2), 102-105.
- Rudinow, J., Barry V. E. (2004). *Invantion To Critical Thinking*. Wadsworth Publishing, Boston.

Sarıkaya, B. (2018). *Problem Solving Skills In Language Education In The Skill Approach In Education: From Theory to Practice* (Edt. Firdevs Güneş and Yusuf Söylemez). Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.

Savaş B. ve Ünüvar P. (1999), *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, İlköğretimde Etkili Öğretmen Ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı*, MEB Yayınları, Ankara.

Saygın, O. ve Saygın, E. (2021). *Resfebe Resimli Kelime Oyunları*. Genç Hayat Yayınları, Ankara.

Söylemez, Y. (2018). *Üst Düzey Düşünme Becerileri*. Fenomen Yayıncılık, Erzurum.

Söylemez, Y., Söylemez, N., Yıldırım, Z. A., Yıldırım, İ., Güneş, E., Çavdar, R. ve Okul, F. S. (2022). “*Resfebe İle Değerlerimi Öğreniyorum.*” *International Journal Of Educational Sciences*, 2(1), 64-75.

Sternberg, R. J., & Baron, J. B. (1985). “*A Statewide Approach To Measuring Critical Thinking Skills.*” *Educational Leadership*, 43(2), 40-43.

Stobaugh, R. (2013). *Assessing Critical Thinking In Middle And High Schools: Meeting the Common Core*. Routledge Taylor & Francis Group: New York, London.

Şahin, A. Ekber. (2006). *Eğitim Araştırmalarında Delphi Tekniği Ve Kullanımı*.
05.08.2023 tarihinde
<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/html/dergibilgi/20/d6.htm> adrsinden
indirilmiştir

Tanrıöğen, A. (2006). *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Etkili Vatandaş Yetiştirme*.
A. Tanrıöğen (Ed.), *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde* (Ss. 12-20).
İstanbul: Arı Matbaacılık.

Tay B. ve Öcal A. (2012). *Özel Öğretim Yöntemleri İle Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem Yayıncılık, Ankara

- Tay, B. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretiminin Dünü Bugünü Ve Yarını*. İçinde Turan, R. & Ulusoy, K. (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. (1-18). Pegem Akademi, Ankara.
- Türedi, M. A. (2019), *Resfebe Zamanı 1*. Şelale Ofset, Konya.
- Türk Beyin Takımı – TBT (2014). *1. Kademe Başlangıç Düzeyinde Zekâ Oyunları Eğitim Eğitimi Kitabı*. İstanbul.
- Wang, H. H. (2012). *A New Era Of Science Education: Science Teachers' Perceptions And Classroom Practices Of Science, Technology, Engineering And Mathematics (STEM) Integration*. University of Minnesota, Ph.D. Thesis, Minneapolis.
- Yağcı, R. (2008). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eleştirel Düşünme: İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinliklerin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Yıldırım, C. (1988). *Eğitim Felsefesi*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Yurdabakan, İ. (1998). “*Eleştirel Düşünme*.” Öğretmen Dünyası. (223), 23– 25.
- Yurteri, E. ve Mertol, H. (2018). “*Özel Yetenekli Öğrencilerin Coğrafya Derslerinde Bir Farklılaştırma Örneği Olarak Resfebenin Kullanımı*.” Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(1), 46-57.
- Yurtoğlu, H. (2017). “*Resfebe Ve Zeka Oyunu*”, ODTÜ Dönem Arası Seminerleri Sunumu, Ankara, 16.02.2017.
- Zeğererek, E. (2020). “*Grafik Tasarımda Bir Anlatım Dili: Rebus Tasarım*”. Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, 24, 127-139.
- Zeğererek, E. Ç. (2019). *Tarihsel Süreçte Rebus Ve Kullanım Alanları*. YEDİ: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, (22), 31-40.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul İzni

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100238474
Konu : Başvuru İncelenmesi

10.12.2021

Sayın Fatih KURUOĞLU

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2021-YÖNP-0885 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 09.12.2021 tarih ve 21/13 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:13- Fatih KURUOĞLU'nun sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi" başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Ek-2: İzin Yazısı

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-60305806-44-40389654
Konu : Anket Çalışması (Fatih KURUOĞLU)

03.01.2022

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) 22/12/2021 tarihli ve 2100246844 sayılı yazınız.
b) 31/12/2021 tarihli ve 40300563 sayılı Makam Onayı.

Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Fatih KURUOĞLU tarafından yapılması planlanan anket/ölçet çalışmasının uygun görüldüğüne dair alınan ilgi (b) Makam Onayı, komisyon raporu ve mühürlü görüşme formu ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-60305806-44-40300563
Konu : Anket Çalışması (Fatih KURUOĞLU)

31.12.2021

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ÇANAKKALE

İlgi :Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 22/12/2021 tarihli ve 2100246844 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Fatih KURUOĞLU'nun, "Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında anket/ölçek çalışmasının covid-19 tedbirlerine uyularak, 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında, Çanakkale Biga İlçesi Diyarbakırlı Ekrem Ergün İlkokulunda öğrenim gören öğrenci ve görevli öğretmenlere, denetimi ilgili okul/kurum müdürlüğünde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre yüz yüze eğitimin devam etmesi halinde yüz yüze, uzaktan eğitimin devam etmesi durumunda çevrimiçi (online) yapılma isteği, Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

FORM: 2

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Fatih KURUOĞLU
Kurumu / Üniversitesi	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Biga
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Diyarbakırlı Ekrem Ergün İlkokulu
Araştırmanın konusu	"Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi"
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Tez Çalışması
Veri Toplama Araçları	Ölçek/Anket Çalışması
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	Öğrenci ve Öğretmen
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Çalışma sonuçlarının Çanakkale Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Hizmetleri Bölümüne gönderilmesi şartıyla; 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılında Çanakkale Biga İlçesi Diyarbakırlı Ekrem Ergün İlkokulunda öğrenim gören öğrenci ve görevli öğretmenlere "Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi " konulu tez çalışmasının Covid-19 tedbirlerine uyularak, denetimi ilgili okul/kurum müdürlüğünde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre yüz yüze eğitimin devam etmesi halinde yüz yüze, uzaktan eğitimin devam etmesi durumunda online yapılması Komisyonumuzca uygun görülmüştür.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı:	

KOMİSYON

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, "Resfebe Etkinliklerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Üst Düzey Düşünme Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi." adıyla, Fatih KURUOĞLU tarafından 1 Ocak 2022- 31 Mart 2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır. Araştırma için sınıfınız öğrencilerine verilen resfebe eğitimi kısa bir şekilde size de verilecek ve resfebe etkinliklerinin öğrencilere etkisini ölçmek için sizinle görüşme yapılacaktır.

Araştırmanın Hedefi: Resfebe etkinliklerinin 4. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde üst düzey düşünme becerilerine etkisini araştırmaktır.

Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer: Diyarbakırlı Ekrem Ergün İlkokulu/Biga

Araştırma Uygulaması: Görüşme

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bize telefon ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımla,

Araştırmacı : Fatih KURUOĞLU

İletişim Bilgileri :

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.../.../...

İmza:

EK-1. Eleştirel Düşünme – Analiz Ölçeği

1' den 8' e kadar olan soruların her bir sorunun yanında verilen 2 ifadeyi doğru olarak kabul edin. Daha sonra bu iki ifadeden çıkan sonuç verilmiştir. Bu sonucun verilen 2 ifadeye göre Doğru ya da Yanlış olduğuna karar verip cevabı uygun boşluğa "X" koyarak belirtin.

1- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - Bütün canlıların suya ihtiyacı vardır.
- Çiçeklerin suya ihtiyacı vardır.

Sonuç: Çiçekler canlıdır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

2- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - Bütün uçaklar uçar.
- Bisikletler uçamaz.

Sonuç: Bisikletler uçaktır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

3- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - İçilen her şey sağlık için yararlı değildir.
- Sigara içilir.

Sonuç: Sigara sağlık için yararlıdır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

4- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - Bütün 5. sınıf öğrencileri sosyal bilgiler dersi alır.
- Arda 5. sınıf öğrencisidir.

Sonuç: Arda sosyal bilgiler dersi almaz.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

5- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - Bütün öğrenciler derslerini geçer.
- Emre hayat bilgisi dersinden geçmiştir.

Sonuç: Emre öğrenmedi değildir.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

6- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - Bütün evler balkonludur.
- Bütün balkonlarda çiçek vardır.

Sonuç: Bütün evlerde çiçek vardır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

7- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - Bütün parfümler güzel kokar.
- "X" parfüm değildir.

Sonuç: "X" güzel kokar.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

8- Yandaki 2 ifadeyi doğru olarak kabul et. - Bütün futbolcular Galatasaray' da oynar.
- Fatih futbolcu değildir.

Sonuç: Fatih Galatasaray' da oynamaz.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu sonuç, doğru mudur, yanlış mıdır?		

Eleştirel Düşünme – Değerlendirme Ölçeği

1' den 9' a kadar olan sıralarda her bir soruda verilen görüşü doğru kabul edin. Daha sonra bu görüşün altında bulunan ifadelerin, doğru olarak kabul ettiğiniz görüşü Destekleyip Desteklemediğine karar verip cevabınızı uygun boşluğa X koyarak belirtin.		
1. Futbolda seyirci tuttuğu takımı her zaman alkışlamalıdır. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
Maçlarda oyuncular alkışa çok ihtiyaç duyarlar.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
Futbolda seyirci tuttuğu takımı her zaman alkışlamalıdır. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
Seyirci, sadece oynanan oyunu beğendiği zaman takımı alkışlar.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
3- Uçakla seyahat etmek arabayla seyahat etmekten çok daha tehlikelidir. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
Alkollü sürücüler arabalarda daha çok kazaya sebep olurlar.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
4- Uçakla seyahat etmek arabayla seyahat etmekten çok daha tehlikelidir. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
Araba kazalarında uçak kazalarından daha çok kişi ölmektedir.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
5- Bilgisayarlar insan hayatına büyük kolaylıklar getirmektedir. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
Bilgisayarlar çok sık bozulmaktadır.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
6. Bilgisayarlar insan hayatına büyük kolaylıklar getirmektedir. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
İnsanlar işlerini bilgisayarlar sayesinde çok kısa sürede hallederler.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
7. Televizyon programları insanlar için çok yararlıdır. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
Televizyon programları insanlara faydalı bilgiler öğretirler.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
8- Televizyon (TV) programları insanlar için çok yararlıdır. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
Televizyon izlemek insanları tembelleğe alıştırır.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		
9- Spor yapmak insanı daha sağlıklı yapar. (Bu görüşü doğru olarak kabul edin)		
İnsanlar spor yaparak sakatlanırlar.	DESTEKLER	DESTEKLEMEZ
Bu cümle yukarıdaki görüşü destekler mi?		

Eleştirel Düşünme – Çıkarım Ölçeği

1' den 3' e kadar olan sorularda her soruda bir bilgi verilmiştir. Bu bilgiyi okuduktan sonra verilen bilginin altında yazan cümlenin, verilen bilgiye göre Doğru ya da Yanlış olduğuna karar verip cevabınızı uygun boşluğa X koyarak belirtin.		
1- Ülkemizde okuma yazma bilen insan sayısı her geçen yıl artmaktadır.		
Ülkemizde okuyup yazan insan sayısı geçen yıl, bu yılıkinden daha azdır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		
2- Ülkemizde okuma yazma bilen insan sayısı her geçen yıl artmaktadır.		
Ülkemizde bu yıl önceki yıllardan daha az insan okula gitmektedir.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		
3- Ülkemizde okuma yazma bilen insan sayısı her geçen yıl artmaktadır.		
Ülkemizde okuma yazma bilenlerin sayısı sürekli azalmaktadır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		
4- Ülkemizde okuma yazma bilen insan sayısı her geçen yıl artmaktadır.		
Ülkemizde bu yıl önceki yıllara göre okul sayısı azalmıştır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		
5- Ülkemizde okuma yazma bilen insan sayısı her geçen yıl artmaktadır.		
Ülkemizde okuma yazma öğrenmek zorlaşmıştır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		
6- Ülkemizde hastalıktan ölen insan sayısı her geçen yıl azalmaktadır.		
Ülkemizde her yıl sağlık hizmetleri daha çok iyileşmektedir.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		
7- Ülkemizde hastalıktan ölen insan sayısı her geçen yıl azalmaktadır.		
Ülkemizde her geçen yıl doktor sayısı azalmaktadır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		
8- Ülkemizde hastalıktan ölen insan sayısı her geçen yıl azalmaktadır.		
Ülkemizde her geçen yıl ölen insan sayısı artmaktadır.	DOĞRU	YANLIŞ
Bu çıkarım, yukarıdaki bilgiye göre doğru mudur?		

Eleştirel Düşünme –Yorumlama Ölçeği

ARDA' NIN BİR GÜNÜ

Arda, ilköğretim 5. sınıf öğrencisidir. O gün, okuldan eve geldiğinde annesi ona bir alış-veriş listesi vermişti. Listede ekmek, gazete, yumurta, peynir, zeytin ve kıyım vardı. Arda, hemen markete gitti. 1 YTL' lik ekmek, 2 YTL' lik yumurta; 2 YTL' lik peynir ve 2 YTL' lik de zeytin aldı. Ardından gazete bayisinden 2 gazete aldı. Sonra köşedeki kasaba gitti ve 6,5 YTL' lik kıyım aldı. Böylece, annesinin verdiği listedeki her şeyi almıştı. Cebinde 1YTL artığını görünce tekrar markete uğrayıp kendine o parayla çikolata aldı ve eve geldi.

Eve geldiğinde annesi, Arda' nın aldığıları kontrol etti. Her şeyi aldığıı gördü, fakat istediği gazetelerden farklı gazeteleri aldığıı fark etti. Arda, dalgınlıkla Milliyet ve Hürriyet gazetelerini almıştı, halbuki evlerinde Sabah ve Akşam gazeteleri okumurdu. Annesi, para artıp artmadığını sorduğunda Arda, hiç para artmadığını söyledi. Bu arada telefon çaldı ve telefonu Arda açtı. Babaannesiydi arayan ve "Evde işler onlara zigürete geleceklerin" söylemişti. Arda çok mutlu oldu babaannesinin evlerine gelecek olmasından. Bunun üzerine annesi, Arda' ya tekrar para verip taze çekirdek, leblebi, fıstık, badem, meyve suyu ile kuru pasta almasını ve aldığı gazeteleri değiştirmesini söyledi. Arda, koşarak evden çıktı. Çünkü babaannesini gelmeden Arda' nın alış-verişini bitirmesi gerekiyordu. Önce gazete bayisine gitti ve gazeteleri değiştirdi. Sonra kuruyemişiye uğradı ve toplam 1 kilogramlık çekirdek, leblebi, fıstık ve badem aldı. Oradan markete geçti ve 1 litrelik şeftali suyu aldı. Son olarak da pastaneden 2 kilogramlık kuru pasta aldı ve "oh be, bu alışverişten de bütün mahalle esnafları para kazandı, ama kışke bir kardeşim olsaydı da, alışverişlere o gitseydi" diye söyleneye söyletene eve döndü.

Arda, eve geldikten 15 dakika sonra babaannesini ve halası Arda' lara geldi. Arda' nın kuzenleri Doğukan ve Emre de öğrenciler olduklarından onlardan 15 dakika sonra Arda' lara geldiler. Çünkü okuldan yeni çıkmışlardı. Doğukan, Emre ve Arda hemen bilgisayarın başına geçtiler. Yarımşar saat oynadıktan sonra bahçeye inip top oynadılar. Arda, 2 alış-veriş sonrası sonrası çok yorulduğu için kaleye geçti. Doğukan ve Emre, Arda' nın halasının çocukları olduğu için kardeş gibiydiler ve çok iyi anlaşıyorlardı. 1 saat top oynadıktan sonra eve dönüp TV izlediler...

1. den 10' a kadar olan soruları yukarıda verilen "Arda' nın Bir Günü" başlıklı metni dikkatli okuduktan sonra metne göre cevaplayın. Her bir sorunun altında 4 seçenek verilmiştir. Doğru bulduğunuz seçeneği işaretleyin.

1. Sence annesi için sürekli alış-verişe Arda' yı göndermektedir?

- a- Arda, ilköğretim 5. sınıf öğrencisi olduğu için.
- b- Arda, okuldan çıktıktan sonra alış-veriş yapmayı çok sevdiği için.
- c- Arda, alış-verişlerde hiç hata yapmadığı için.
- d- Arda' nın başka kardeşi olmadığı için.

2. Sence niçin Arda annesinin istediğinden farklı gazeteleri almıştır?

- a- Parası o gazeteleri almaya yettiği için
- b- Annesinin istediği gazeteleri sevmemesi için.
- c- Kendi aldığı gazeteleri okumayı sevdiği için.
- d- Gazeteleri alırken dalgın olduğu için.

3. Sence niçin annesi, para artıp artmadığını sorduğunda Arda, hiç para artmadığını söyledi?

- a- Yalan söylemeyi sevdiği için.
- b- Hesap yapmayı bilmediği için.
- c- Hiç para artmadığı için.
- d- Çikolata aldığıı unuttuğu için.

<p>4. Sence neden Doğukan, Emre ve Arda farkli zamanlarda okuldan çıkmışlardı? a- Okulları farklı olduğu için. b- Arda sabahçı, Doğukan ve Emre de öğlenci oldukları için. c- Sınıfları farklı olduğu için. d- Doğukan ve Emre sabahçı, Arda da öğlenci olduğu için.</p> <p>5. Arda'nın annesi, Arda'nın babaannesinin geleceğini öğrendikten sonra neden Arda'yı bir daha alış-verişe gönderdi? a- Arda'nın yanlış aldığı gazeteleri değiştirmesi için. b- Arda'nın babaannesini daha iyi ağırlamak için. c- Evde taze çekirdek, leblebi, fıstık, badem, meyve suyu ile kuru pasta olmadığı için. d- Arda'nın babaannesini taze çekirdek, leblebi, fıstık, badem, meyve suyu ile kuru pastayı çok sevdiği için.</p> <p>6. Arda, neden ilk alışverişte gazete ve kıyma, ikinci alışverişte de kuruyemiş ve kurupastayı marketten almamıştır? a- Arda'nın canı böyle istediği için. b- Kasapta, kuruyemişçide ve pastanede daha taze ürünler satıldığı için. c- Markette gazete, kıyma, kuruyemiş ve kurupasta satılmadığı için. d- Arda, yaptığı alış-verişlerde bütün mahalle esnafının para kazanmasını istediği için.</p> <p>7. Doğukan ve Emre, niçin Arda'yla çok iyi anlaşıyorlardı? a- Akraha oldukları için. b- Çocuk oldukları için. c- Misafir oldukları için. d- Birlikte oyun oynadıkları için.</p> <p>8. Sence niçin Arda ikinci alış-verişini koşarak yaptı? a- Koşmayı çok sevdiği için. b- Her işini hızlı yapmayı sevdiği için. c- Babaannesini evlerine geleceği için. d- Ders çalışacağı için.</p> <p>9. Sence niçin ilk alış-veriş sonunda annesi, Ardanın aldıklarını kontrol etmesine rağmen ikincisinde kontrol etmedi? a- Unuttuğu için. b- Arda'nın babaannesini geleceğinden hazırlık yaptığı için. c- Arda'ya güvendiği için. d- Arda'nın ikinci kez yanlış gazeteleri almayacağını düşündüğü için.</p> <p>10. Babaannesini niçin gelmeden önce Arda'ları telefonla aradı? a- Evde olup olmadıklarını öğrenmek için. b- Hatırlarını sormak için. c- Bir şey isteyip istemediklerini öğrenmek için. d- Arda'yla konuşmak için.</p>	
--	--

Eleştirel Düşünme – Açıklama Ölçeği

ARDA' NIN BİR GÜNÜ

Arda, ilköğretim 5. sınıf öğrencisidir. O gün, okuldan eve geldiğinde annesi ona bir alışveriş listesi vermişti. Listede ekmekek, gazete, yumurta, peynir, zeytin ve kıyım vardı. Arda, hemen markete gitti. 1 YTL' lik ekmekek, 2 YTL' lik yumurta, 2 YTL' lik peynir ve 2 YTL' lik zeytin aldı. Ardından gazete bayisinde 2 gazete aldı. Sonra köyedeki kasaba gitti ve 6,5 YTL' lik kıyım aldı. Böylece, annesinin verdiği listedeki her şeyi almıştı. Cebinde 1YTL arttığını görünce tekrar markete uğrayıp kendine o parayla çikolata aldı ve eve geldi.

Eve geldiğinde annesi, Arda' nın aldıklarını kontrol etti. Her şeyi aldığını gördü, fakat istediği gazetelerden farklı gazeteleri aldığını fark etti. Arda, dalgınlıkla Milliyet ve Hürriyet gazetelerini almıştı. hâlbuki evlerinde Sabah ve Akşam gazeteleri okunurdu. Annesi, para artıp artmadığını sorduğunda Arda, hiç para artmadığını söyledi. Bu arada telefon çaldı ve telefonu Arda açtı. Babaannesiydi arayan ve "Evide işeler onlara ziyarete gelecektekileri" söylemişti. Arda çok mutlu oldu babaannesinin evlerine gelecek olmasından. Bunun üzerine annesi, Arda' ya tekrar para verip taze çekirdek, leblebi, fıstık, badem, meyve suyu ile kuru pasta almasını ve aldığı gazeteleri değiştirmesini söyledi. Arda, koşarak evden çıktı. Çünkü babaanneş gelmeden Arda' nın alış-verişini bitirmesi gerekiyordu. Önce gazete bayisine gitti ve gazeteleri değiştirdi. Sonra kuruyemişçiye uğradı ve toplam 1 kilogramlık çekirdek, leblebi, fıstık ve badem aldı. Oradan markete gitti ve 1 litrelik şeftali suyu aldı. Son olarak da pastaneden 2 kilogramlık kuru pasta aldı ve "oh bee, bu alışverişten de bütün mahalle esnafları para kazandı, ama keşke bir kardeşim olsaydı da, alış-verişlere o gitseydi!" diye söylene söylene eve döndü.

Arda, eve geldikten 15 dakika sonra babaannesini ve halası Arda' lara geldi. Arda' nın kuzenleri Doğukan ve Emre de öğrenciler olduklarından onlardan 15 dakika sonra Arda' lara geldiler. Çünkü okuldan yeni çıkmışlardı. Doğukan, Emre ve Arda hemen bilgisayarın başına geçtiler. Yarımşar saat oynadıktan sonra bahçeye inip top oynadılar. Arda, 2 alış-veriş macerası sonrası çok yorulduğu için kaleye geçti. Doğukan ve Emre, Arda' nın halasının çocukları olduğu için kardeş gibiydiler ve çok iyi anlaşıyorlardı. 1 saat top oynadıktan sonra eve dönüp TV izlediler...

1. den 10' a kadar olan soruları yukarıda verilen ve okuduğunuz "Arda' nın Bir Günü" başlıklı metne göre cevaplayın. Her bir sorunun altında 4 seçenek verilmiştir. Doğru bulduğunuz seçeneği işaretleyin.

1. Arda yaptığı alış-verişlerde en çok nereye uğramıştır?

- a- Kasaba uğramıştır.
- b- Gazete bayisine uğramıştır.
- c- Markete uğramıştır.
- d- Kuruyemişçiye uğramıştır.

2. Doğukan, Emre ve Arda toplam kaç saat oyun oynamışlardır?

- a- 1 saat oyun oynamışlardır.
- b- 2 saat oyun oynamışlardır.
- c- 2,5 saat oyun oynamışlardır.
- d- 1,5 saat oyun oynamışlardır.

3. Arda, okuldan eve geldikten sonra toplam kaç kere dışarı çıkmıştır?

- a- 1 kere dışarı çıkmıştır.
- b- 2 kere dışarı çıkmıştır.
- c- 3 kere dışarı çıkmıştır.
- d- 4 kere dışarı çıkmıştır.

4. Doğukan ve Emre ile Arda arasındaki akrabalık bağı nedir?
a- Arda'nın babasıyla Doğukan ve Emre'nin anneleri kardeşlerdir.
b- Arda'nın annesiyle Doğukan ve Emre'nin babaları kardeşlerdir.
c- Arda'nın babasıyla Doğukan ve Emre'nin babaları kardeşlerdir.
d- Arda'nın annesiyle Doğukan ve Emre'nin anneleri kardeşlerdir.
5. Arda'nın yaptığı ilk alış-verişte aldığı ürünlerin hangisi annesinin verdiği listede yoktur?
a- Ekmek yoktur.
b- Kıyma yoktur.
c- Yumurta yoktur.
d. Çikolata yoktur.
6. Arda, alış-verişlerinin hangisini fiyata (YTL) göre, hangisini ağırlığa (kilogram-litre) göre yapmıştır?
a- İlk alış-verişini ağırlığa (kilogram-litre) göre, ikinci alış-verişini ise fiyata (YTL) göre yapmıştır.
b- İlk alış-verişini fiyata (YTL) göre, ikinci alış-verişini de fiyata (YTL) göre yapmıştır.
c- İlk alış-verişini ağırlığa (kilogram-litre) göre, ikinci alış-verişini de ağırlığa (kilogram-litre) göre yapmıştır.
d. İlk alış-verişini fiyata (YTL) göre, ikinci alış-verişini ise ağırlığa (kilogram-litre) göre yapmıştır.
7. Annesi yanlış aldığını söyleyince Arda hangi gazeteleri değiştirmeye gitti?
a- Milliyet ve Sabah gazetelerini değiştirmeye gitti.
b- Sabah ve Akşam gazetelerini değiştirmeye gitti.
c- Hürriyet ve Akşam gazetelerini değiştirmeye gitti.
d. Milliyet ve Hürriyet gazetelerini değiştirmeye gitti.
8. "Arda'nın Bir Günü" başlıklı metne göre Arda'nın mahallesinde bulunan esnaf-ışyerleri hangileridir?
a- Kasap, kuruyemişiçi, pastane ve manav.
b- Manav, gazete bayisi, kasap, kuruyemişiçi ve pastane.
c- Berber, gazete bayisi, kasap ve kuruyemişiçi.
d. Market, gazete bayisi, kasap, kuruyemişiçi ve pastane.
9. Doğukan, Emre ve Arda bahçeye top oynamaya indiklerinde Arda neden kaleye geçmek istemiştir?
a- Doğukan ve Emre böyle istediği için Arda kaleye geçmek istemiştir.
b. Arda iki kere alış-verişe koşarak gittiğinden bir daha koşup yürümek için kaleye geçmek istemiştir.
c- Arda futbolda her zaman kalecilik yaptığı için kaleye geçmek istemiştir.
d- Bir kişinin oyun esnasında kaleye geçmesi gerektiği için Arda kaleye geçmek istemiştir.

Eleştirel Düşünme – Öz düzenleme Ölçeği

1' den 12' ye kadar olan sorularda çeşitli davranışlar sıralanmıştır. Bu davranışları yapıp yapmadığınızı ve ne sıklıkla yaptığınızı (her zaman – bazen – hiçbir zaman) uygun boşluğa X koyarak belirtin.

	DAVRANIŞLAR	HER ZAMAN	BAZEN	HİÇBİR ZAMAN
1.	Birisi benim yaptığım işlemlerden farklı bir yol önerdiğinde düşünmeden reddederim.			
2.	Bir problemi çözerken birden fazla doğru yol bulmaya çalışırım.			
3.	Karar verirken duygularıma göre davranırım.			
4.	Çalışırken arıyamadığım şeyleri öğrenmek için çabalarım.			
5.	Kendi fikirlerim ile başkalarının fikirlerini karşılaştırırım.			
6.	Haklı olduğumu düşünürseniz başkalarının fikirlerini dinlemem.			
7.	Sınavlarda hata yaptığımda nerede hata yaptığımı anlamaya çalışırım.			
8.	Zor durumda kaldığımda başkalarından yardım istenem.			
9.	Basit problemleri çözmek yerine, zor problemleri çözmeyi tercih ederim.			
10.	Yeni çözümler üretmeyi gerektiren problemlerle daha çok ilgilenirim.			
11.	Çok fazla düşünmemi gerektiren işlerden kaçırım.			
12.	Bir problemi çözerken, çözümün nasıl olacağını önce başka birine sorarım.			

Ek-3: Görüşme Soruları

GÖRÜŞME SORULARI

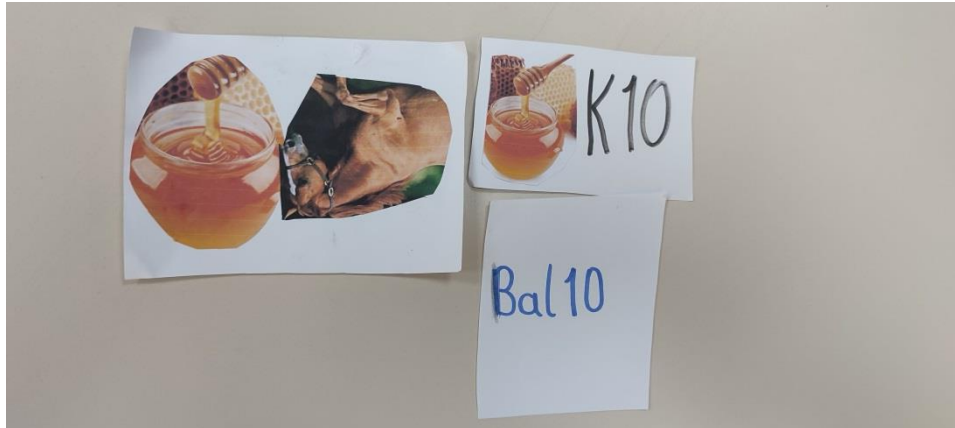
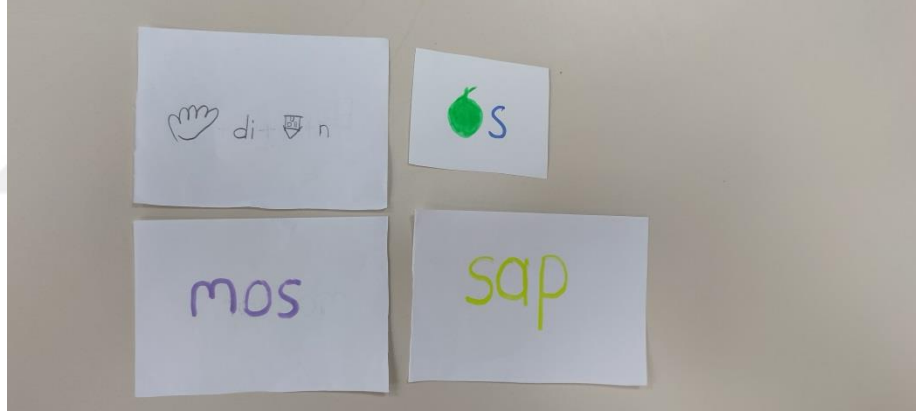
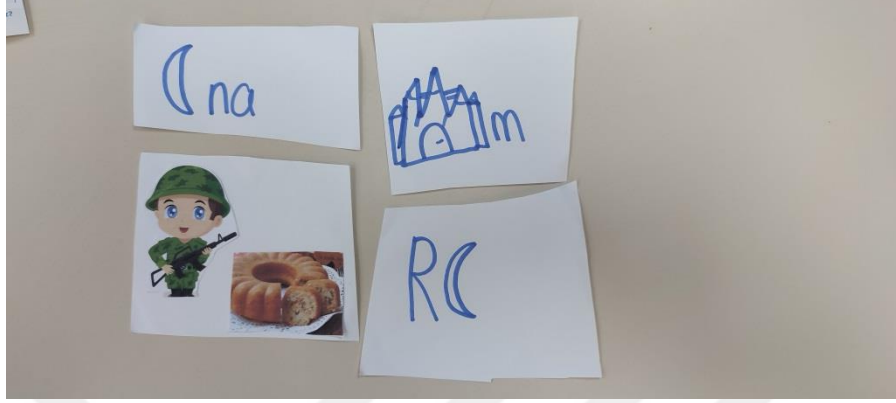
- 1- Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlar ile ilgili analiz yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?
- 2- Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlar ile ilgili değerlendirme yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?
- 3- Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlar ile ilgili çıkarımda bulunmalarında herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?
- 4- Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumları yorumlayabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?
- 5- Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin verilen farklı durumlar ile ilgili açıklama yapabilmelerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?
- 6- Resfebe eğitimlerinden sonra öğrencilerinizin özdüzenleme becerilerinde herhangi bir gelişme olduğunu düşünüyor musunuz?

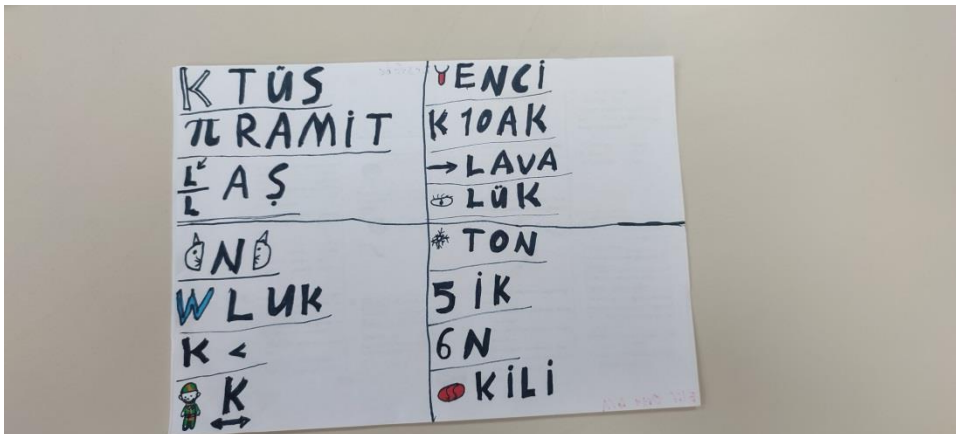
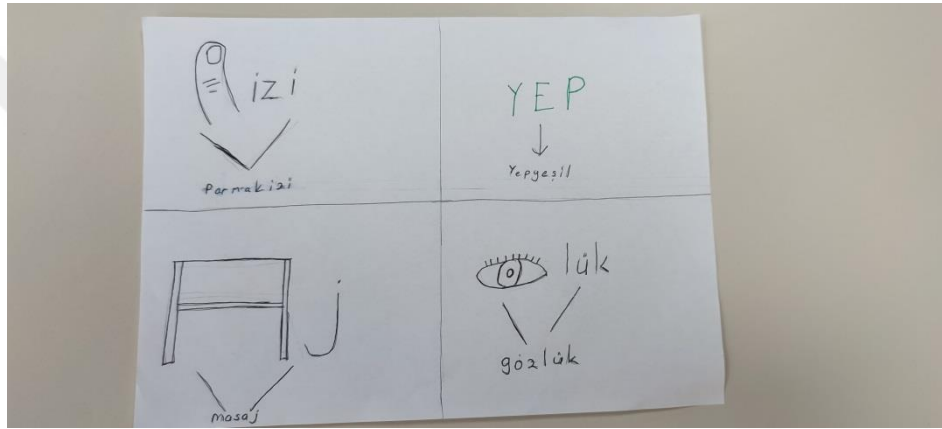
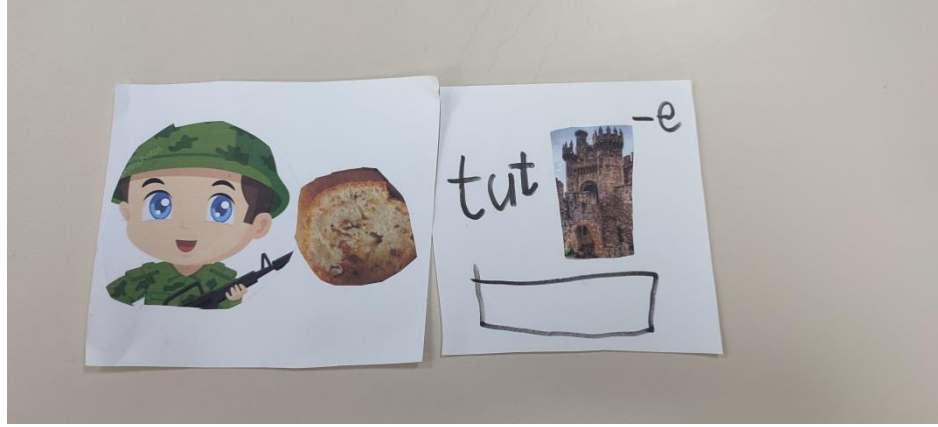
Ek-4: Deneysel Süreçte Sınıf Öğretmenlerince kullanılan Resfebe Örnekleri

Ek-5: Deneysel Süreçte Öğrencilerce Hazırlanan Resfebe Örnekleri

Ek-6: Deneysel işlem sürecine ait görüntüler

